
Vergaderjaar 2024–2025

36 601

**Homogene Groep Internationale Samenwerking 2025
(HGIS-nota 2025)**

Nr. 1

HGIS NOTA 2025
Ontvangen 17 september 2024

INHOUDSOPGAVE

Leeswijzer	4
Inleiding: Nederland en de wereld in 2025	6
HGIS 2025 naar beleidsthema's	8
Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid	9
Beleidsthema 2: Vrede, veiligheid en stabiliteit	12
Beleidsthema 3: Effectieve Europese samenwerking	18
Beleidsthema 4: Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen	21
Beleidsthema 5: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	25
Beleidsthema 6: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	28
Beleidsthema 7: Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)	32
Beleidsthema 8: Versterkte kaders voor ontwikkeling	35
Beleidsthema 9: Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven	37
Bijlagen	40
Bijlage 1: De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2024	40
Bijlage 2a: De HGIS uitgaven horizontaal: meerjarencijfers per begroting	41
Bijlage 2b: De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per begroting	47
Bijlage 3: De non-ODA uitgaven naar beleidsthema	48
Bijlage 4: De ODA-uitgaven naar beleidsthema	51
Bijlage 5: De geplande ODA-uitgaven binnen de BHO-begroting per regio in 2025	53
Bijlage 6: Berekening ODA-budget 2024-2029, realisatie ODA-prestatie 2023 en raming ODA-prestatie 2024-2029.	59
Bijlage 7: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2025	60
Bijlage 8: Internationale inspanningen voor migratie in 2025	63

Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken

Geachte voorzitter,

Graag bied ik u de HGIS-nota 2025 aan. In de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Het uitgangspunt van de HGIS is het bevorderen van de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries op het terrein van internationale samenwerking. Het doel van de HGIS is het bevorderen van de samenwerking en afstemming tussen de betrokken ministeries, voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid.

De Minister van Buitenlandse Zaken

Caspar Veldkamp

LEESWIJZER

Wat is de HGIS?

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Het doel van de HGIS is het bevorderen van de samenwerking en afstemming tussen de betrokken ministeries, voor een geïntegreerd en coherent buitenlandbeleid. Binnen de HGIS worden de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking die voldoen aan de criteria voor officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Assistance*, ODA) expliciet zichtbaar gemaakt.

De minister van Buitenlandse Zaken coördineert het Nederlandse buitenlandbeleid en daarmee de HGIS. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp heeft een coördinerende bevoegdheid voor de uitgaven aan ODA binnen de HGIS.

Twee keer per jaar wordt het parlement geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de HGIS. Op Prinsjesdag wordt de HGIS-nota aangeboden en op Verantwoordingsdag wordt het HGIS-jaarverslag aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze documenten geven een integraal overzicht van alle uitgaven op het terrein van internationale samenwerking, die op de verschillende departementale begrotingen staan. De systematiek van de HGIS zal worden geëvalueerd, conform advies van de 17e Studiegroep Begrotingsruimte.

Buitenlandse betrekkingen zijn een zaak van het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten, alsmede de Nederlandse openbare lichamen in het Caribisch gebied (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba). Waar de HGIS-nota spreekt over 'Nederland' of 'Nederlands' wordt daarmee bedoeld: '(van) het Koninkrijk der Nederlanden', tenzij het gaat om zaken die specifiek het land Nederland betreffen, zoals het EU-lidmaatschap en ontwikkelingssamenwerking.

Opzet HGIS-nota 2025

HGIS-Beleidskader

De HGIS-nota 2025 geeft inzicht in de begrote middelen voor internationale samenwerking in 2025. De HGIS is ingericht langs negen beleidsthema's. Deze indeling is gebaseerd op de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en de internationale paragrafen van overige begrotingen. De toelichtende teksten zijn ontleend aan de Memories van Toelichting bij de begrotingen voor 2025 van de verschillende ministeries en geven een overzicht in vogelvlucht.

Meer uitgebreide toelichtingen worden in de begrotingen van de betrokken departementen weergegeven.

In de nota wordt eerst een aantal kaders geschetst ten aanzien van het buitenlandbeleid. Vervolgens wordt per beleidsthema de algemene beleidsdoelstelling gememoreerd en wordt op hoofdlijnen verder ingegaan op de geplande beleidsinzet in 2025 voor dit specifieke thema. Deze inzet is ontleend uit de beleidsagenda's van de departementale begrotingen zoals deze tijdens Prinsjesdag 2024 zijn gepresenteerd. Omdat de beleidsinzet meestal gepaard gaat met een financiële inspanning, wordt dit in een tabel weergegeven waarbij de ODA-component specifiek wordt benoemd. Deze

tabel geeft inzicht in de realisatiecijfers van 2023 en de ramingen voor 2024 en 2025. Ten slotte volgt een toelichting op de instrumenten zoals weergegeven in de tabel.

Bijlagen

Na de beleidsthema's volgen acht bijlagen. In deze bijlagen worden gegevens, die verspreid staan over verschillende departementale begrotingen, gebundeld tot een overzichtelijk geheel:

Bijlage 1	Deze geeft een overzicht van de begrotingsontwikkelingen binnen de HGIS tussen de HGIS nota 2024 en HGIS nota 2025.
Bijlagen 2a en 2b	Hierin worden alle HGIS-uitgaven en -ontvangsten gepresenteerd per departement.
Bijlage 3	Een overzicht van de non-ODA uitgaven per beleidsthema.
Bijlagen 4 en 5	Hierin wordt een totaaloverzicht gegeven van de buitenlanduitgaven die als officiële ontwikkelingshulp (ODA) kwalificeren, respectievelijk per beleidsthema en per regio.
Bijlage 6	Geeft een berekening van het ODA-budget voor de periode 2024-2029.
Bijlage 7	Hierin wordt een raming van de verwachte publieke klimaatuitgaven voor ontwikkelingslanden in 2025 gepresenteerd.
Bijlage 8	Betreft een uiteenzetting van de internationale inspanningen in 2025 op het terrein van migratie.

Landenbijlage (bijlage 5): De HGIS-nota toont de allocatie van het gedelegeerde budget naar landen. Daarbij is de ordening op thema gehandhaafd, in lijn met het thematische karakter van de BHO-begroting. Vooralsnog blijft de focus de komende periode op de drie focusregio's: Sahel, Hoorn van Afrika, en Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). Het centrale budget is ter illustratie per regio toegevoegd.

INLEIDING: NEDERLAND EN DE WERELD IN 2025

Nederland en de wereld in 2025: een veranderende wereldorde

De internationale wereldorde verandert snel en fragmenteert. Technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Geopolitieke ontwikkelingen beïnvloeden wereldwijd onze speelruimte en belangen, in Nederland en de Caribische delen van het Koninkrijk. Dit vereist een veranderend, wendbaar en meer samenhangend buitenlandbeleid, dat als centraal doel heeft eraan bij te dragen dat we als inwoners van het Koninkrijk in vrede, recht en veiligheid kunnen leven.

Twee data kenmerken de veranderde geopolitieke context in het bijzonder. De eerste is 24 februari 2022: de grootschalige Russische inval in Oekraïne vormde een geopolitiek kantelmoment voor de Europese veiligheidsordening. De tweede is 7 oktober 2023: sinds de terreuraanval van Hamas op Israël, en de daarop volgende spiraal van geweld, is de regionale situatie in het Midden-Oosten ernstig geëscaleerd. Ook in 2025 zullen deze twee conflicten de internationale agenda kunnen blijven domineren. Daarbij zullen we Oekraïne onverminderd steunen. Ten aanzien van het Israëlisch-Palestijns conflict blijft Nederland streven naar een duurzame oplossing die door beide partijen wordt gedragen, waarbij het uitgangspunt de tweestaten-oplossing blijft.

Deze ontwikkelingen vinden plaats tegen de achtergrond van sterk toegenomen strategische competitie op het wereldtoneel. Naast een agressief Rusland is er sprake van een assertief China dat de internationale ordening in zijn voordeel wil veranderen en bereid is deze daarvoor onder druk te zetten. Maar ook andere (opkomende) landen worden assertiever in het inzetten van politieke, militaire én economische middelen om hun positie te verbeteren, ook als dit leidt tot uitholling van internationale normen en afspraken. Nederland wil daarom de internationale rechtsorde beschermen, de positie van Nederland en onze partners op het wereldtoneel versterken en de doelmatigheid en effectiviteit van multilaterale instellingen verbeteren. Politieke en militaire samenwerking in de NAVO, meer eigenstandige handelingsbekwaamheid en weerbaarheid van Europa, en het versterken van onze samenwerking met opkomende landen staan hierbij centraal.

De internationale oriëntatie van de Nederlandse samenleving en economie is een van onze grote krachten. Ons land heeft zich vaak succesvol aangepast aan internationale veranderingen en kan de toekomst daarom met vertrouwen tegemoet zien. Tegelijkertijd vereist een wereld met meer onzekerheid, onrust en oorlog een assertief kabinet dat, in dialoog met de samenleving, waakt over de Nederlandse belangen. Alle inwoners van het Koninkrijk, evenals de meer dan één miljoen Nederlanders in het buitenland, moeten erop kunnen vertrouwen dat de overheid al het mogelijke doet om ze veilig te houden. Nederlandse bedrijven en (maatschappelijke) organisaties moeten er ook op kunnen rekenen dat de overheid zich internationaal voor hen inzet. Eén derde van wat Nederland verdient komt van handel met het buitenland en daar zijn 2,4 miljoen voltijdsbanen mee gemoeid. Dit raakt direct aan de bestaanszekerheid van Nederlanders.

Daarom versterkt het kabinet de Nederlandse concurrentiepositie. Het verdienvermogen van Nederland, en daarmee het inkomen van Nederlanders, is prioriteit in het handelsbeleid.

Met Ontwikkelingshulp draagt het kabinet bij aan de sociaaleconomische ontwikkeling van arme landen. Dit doen we in het belang van deze landen en hun bevolking, maar ook uit welbegrepen eigen belang: Ontwikkelingshulp kan ook onze handelspositie versterken, irreguliere migratie helpen voorkomen en ons land veilig houden door bij te dragen aan stabiliteit in de landen rondom Europa. Dit kabinet voert bezuinigingen door op Ontwikkelingshulp, maar ondanks dat blijft Nederland een grote donor. Naar verwachting vallen we in 2027 maar net buiten de top 10 van internationale donoren. Het kabinet kiest er ook voor om te bezuinigen op de non-ODA middelen binnen de HGIS. De budgettaire gevolgen van deze bezuinigingen zijn zichtbaar in de begrotingen van 2025. Voor de HGIS-departementen geldt dat de bezuinigingen technisch zijn ingeboekt en verdeeld. Verdere beleidskeuzes over de inkleuring van de bezuinigingen zullen nog gemaakt worden. Hierover wordt de Kamer bij een volgend begrotingsmoment geïnformeerd.

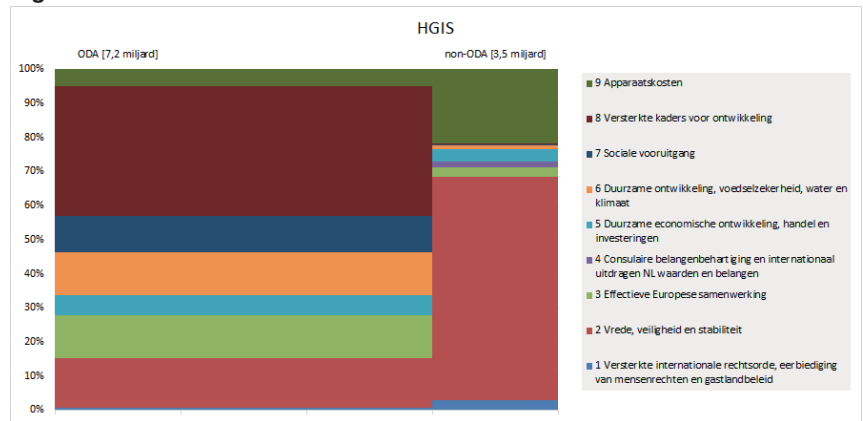
HGIS 2025 NAAR BELEIDSTHEMA'S

De HGIS is ingedeeld langs een 9-tal beleidsthema's (incl. een categorie apparaatskosten en overige uitgaven, waarbij ook de kosten voor het postennet zijn opgenomen). Het totale HGIS-budget voor 2025 komt uit op omstreeks EUR 10,7 miljard. Hiervan kwalificeert ongeveer EUR 7,2 miljard als *Official Development Assistance* (ODA).

Figuur 1

HGIS-doelstelling	% van totaal	mln euro	w.v. ODA
1 Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging mensenrechten en gastlandbeleid	1%	€ 149	€ 49
2 Vrede, veiligheid en stabiliteit	31%	€ 3.367	€ 1.036
3 Effectieve Europese samenwerking	9%	€ 1.004	€ 909
4 Consulaire belangenbehartiging en internationaal uitdragen NL waarden en belangen	1%	€ 65	€ 1
5 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	5%	€ 541	€ 417
6 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	9%	€ 959	€ 915
7 Sociale vooruitgang	7%	€ 762	€ 752
8 Versterkte kaders voor ontwikkeling	26%	€ 2.751	€ 2.742
9 Apparaatskosten	10%	€ 1.126	€ 356
Totaal	100%	€ 10.725	€ 7.175

Figuur 2

Per beleidsthema wordt hierna specifiek ingegaan op de algemene doelstelling, de beleidsinzet voor 2025, de budgettaire gevolgen en een korte toelichting op de tabellen. Per onderdeel is expliciet het ODA-aandeel in de uitgaven inzichtelijk gemaakt. In bijlage 2 van deze nota is een totaal-overzicht opgenomen waarin per departement aangegeven is welk deel van de uitgaven en ontvangsten ODA en non-ODA betreft.

Beleidsthema 1: Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid

Algemeen

Het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde inclusief gastlandbeleid, met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlandbeleid.

Een sterke internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten maken de wereld stabiel, veiliger, vrijer en welvarender. Dit vereist goed functionerende internationale instellingen en organisaties met een breed draagvlak, naleving en waar nodig aanvulling van de internationale wet- en regelgeving en voortdurende inzet tegen straffeloosheid voor de meest grove mensenrechtenschendingen en het voorkomen van deze schendingen. Omdat de mensenrechten het best worden gewaarborgd in goed functionerende democratieën, zet Nederland zich in om het krimpen van de democratische ruimte wereldwijd tegen te gaan. De positie van Nederland als gastland voor Internationale Organisaties (IO's) en diplomatieke missies, in het bijzonder organisaties met een mandaat op het gebied van vrede en recht, biedt een goed uitgangspunt voor de bevordering van de ontwikkeling van internationale rechtsorde. Deze rechtsorde is onlosmakelijk verbonden met universele mensenrechten. De bevordering van mensenrechten is een kernelement van het Nederlands buitenlandbeleid.

Beleidsinzet toegelicht

Mensenrechten, internationale rechtsorde en democratie

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is ondertekend door alle lidstaten van de Verenigde Naties, die daarmee ook zijn gehouden aan de uitvoering ervan. Mensenrechten zijn vaak een spreekwoordelijke «kanarie in de kolenmijn» voor stabiliteit en veiligheid. Landen die fundamentele vrijheden stelselmatig schenden zijn vaak ook landen waar interne onrust is of waar regionale instabiliteit vanuit gaat. Het kabinet wil mensenrechtenverdedigers in dergelijke landen, die soms met gevaar voor eigen leven ijveren voor een samenleving gebaseerd op vrijheid en gelijke rechten, ondersteunen. Nederland is in 2025 lid van de VN-Mensenrechtenraad (MRR) en werkt samen met het Kantoor van de Hoge Commissaris van de Mensenrechten (OHCHR). Binnen het mensenrechtenbeleid hanteert het kabinet de volgende prioriteiten: gelijke rechten voor vrouwen en meisjes, gelijke rechten voor LHBTIQ+-personen, vrijheid van religie en levensovertuiging, vrijheid van meningsuiting online en offline en bescherming van mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke ruimte.

Een sterke internationale rechtsorde, waarin landen hun afspraken nakomen en dus ook mensenrechten worden nageleefd, is voor Nederland van cruciaal belang en een grondwettelijke taak (artikel 90). Ernstige en grootschalige mensenrechtenschendingen en internationale misdrijven zoals agressie, oorlogsmisdrijven, misdrijven tegen de menselijkheid en genocide, mogen niet onbestraft blijven. Als landen of machthebbers zich onschendbaar voelen, ligt herhaling en verdere instabiliteit op de loer. Nederland heeft een sterke reputatie en een belangrijke verantwoordelijkheid als gastland van de internationaalrechtelijke instellingen die in Den Haag gevestigd zijn. Mede daarom hecht het kabinet aan berechting, opsporing (waaronder bewijsvergaring) en vervolging van misdrijven gepleegd door Da'esh en zal initiatief nemen tot het oprichten van een internationaal tribunaal en de benodigde nationale stappen zetten. Het kabinet zal er samen met andere getroffen landen alles aan doen om waarheidsvinding, gerechtigheid en rekenschap te bewerkstelligen voor de

aanslag op vlucht MH17, onder meer door zich er voor in te blijven zetten dat de daders en andere verantwoordelijken hun straf en aansprakelijkheid niet ontlopen en de procedures bij de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) voort te zetten.

Binnen het mensenrechtenbeleid hanteert het kabinet de volgende prioriteiten: gelijke rechten voor vrouwen en meisjes, gelijke rechten voor LHBTIQ+-personen, vrijheid van religie en levensovertuiging, vrijheid van meningsuiting online en offline en bescherming van mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke ruimte.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 1 Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	77.390	21.054	59.260	21.932	56.735	21.932
01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	68.143	36.837	68.902	39.055	51.903	26.839
01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	9.243	0	19.242	0	13.395	0
JenV						
33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	849	0	899	0	899	0
33.03.03 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	111	111	140	140	200	200
91.01.02.19 Overig materiaal (WIPO)	252	0	417	0	417	0
91.01.02.17 SSO's (Europol en Eurojust)	12.364	0	23.237	0	23.237	0
IenW						
17.01 Luchtvaart (ICAO)	1.234	0	1.455	0	1.455	0
18.01 Scheepvaart en havens (CCR en IMO)	1.032	0	1.156	0	1.155	0
SZW						
02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	18	0	9	0	9	0
Totaal	170.636	58.002	174.717	61.127	149.405	48.971

Financiële instrumenten

BZ

- Verplichte bijdragen (verdragscontributies) aan de VN waarin de afdrachten aan het Restmechanisme voor Internationale Strafhoven (MICT) zijn inbegrepen.
- Bijdragen aan de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en het Internationaal Strafhof (ICC) en andere hoven en tribunalen.
- Bijdragen en subsidies gericht op draagvlakversterking voor het Internationaal Strafhof, de strijd tegen straffeloosheid en ter bevordering van de ontwikkeling van de internationale rechtsorde.
- Mensenrechtenfonds: inzet van het mensenrechtenfonds ter ondersteuning van de volgende prioritaire thema's: gelijke rechten voor vrouwen en meisjes, gelijke rechten voor LHBTIQ+-personen, vrijheid van religie en levensovertuiging, vrijheid van meningsuiting online en offline en bescherming van mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke ruimte. Er is een verdeling tussen de financiële instrumenten subsidies en bijdragen aan (inter)nationale organisaties. Subsidies zijn

bedoeld voor de inzet van het mensenrechtenfonds binnen Europa en bijdragen aan (inter)nationale organisaties zijn bedoeld voor de inzet van het mensenrechtenfonds buiten Europa.

- Mensenrechten multilateraal: bijdragen aan internationale organisaties ten behoeve van verdere bescherming en bevordering van mensenrechten met name de jaarlijkse bijdrage aan de Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) van de VN waarbij tevens specifiek wordt ingezet op de ondersteuning van de speciale procedures en verdragscomités, de prioriteiten van het Nederlandse mensenrechtenbeleid en de strijd tegen straffeloosheid.
- Bijdrage aan huisvesting van Internationale Organisaties (IO's) zoals het Internationaal Strafhof, het Internationaal Gerechtshof en het Permanente Hof van Arbitrage.
- Bijdragen aan campagnes en lobby-activiteiten bij acquisitie van IO's.
- Bijdragen aan bijeenkomsten van in Nederland gevestigde IO's en aan bezoeken van hoge functionarissen, voor zover die de internationale zichtbaarheid van Nederland als gastland van IO's bevorderen.
- Financiering van activiteiten met als doel dat de in Nederland gevestigde IO's en diplomatieke missies goed kunnen functioneren binnen de kaders van de Weense verdragen en zetelovereenkomsten, alsmede de toepasselijke Nederlandse wet- en regelgeving.
- Bijdrage aan de asbest verwijdering binnen het Vredespaleis.

JenV

- Contributie aan de *World Intellectual Property Organization* (WIPO).
- Bijdrage aan opsporing en vervolging Nederlands Forensisch Instituut (NFI).
- Bijdrage aan opsporing en vervolging drugbestrijding Suriname.
- Bijdrage aan de huisvestingskosten van Europol en Eurojust.

IenW

- Contributies en bijdragen aan diverse internationale organisaties mede gericht op de versterking van de Nederlandse handels- en ondernemingspositie voor lucht- en scheepvaart:
- Contributie aan *International Civil Aviation Organization* (ICAO).
- Contributie aan de Centrale Commissie voor de Rijnvaart (CCR).
- Contributie aan de *International Maritime Organization* (IMO).
- Bijdrage aan de *North Atlantic Ice Patrol*.

SZW

- Bijdrage aan het Administratief Centrum voor de Sociale Zekerheid voor de Rijnvarenden (CASS).

Beleidsthema 2: Vrede, veiligheid en stabiliteit

Algemeen

Het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid en stabiliteit door doelgerichte bilaterale en multilaterale samenwerking, bevorderen van democratische transitie in prioritaire gebieden, vooral aan de randen en in de brede nabuurregio van Europa, en steun aan Oekraïne. Veiligheid is geen vanzelfsprekendheid. De internationale omgeving verandert snel en ingrijpend. Wat er in de wereld om ons heen gebeurt, heeft direct gevolgen voor onze eigen veiligheid en voor onze welvaart. Veel van de grensoverschrijdende dreigingen waaraan Nederland blootstaat, zijn van een dusdanige omvang en complexiteit dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking in internationaal verband geboden is. Voorbeelden zijn de proliferatie van massavernietigingswapens, terrorisme en gewelddadig extremisme, ongewenste buitenlandse inmenging door statelijke actoren, grensoverschrijdende criminaliteit en cyberdreigingen.

Beleidsinzet toegelicht

Veiligheidsstrategie

De basis voor de inzet van het kabinet op nationale veiligheid ligt besloten in de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden. Hierin worden de strategische doelstellingen voor de periode van 2023 tot 2029 uiteengezet. De Veiligheidsstrategie combineert de interne en externe dimensie van veiligheid. De Minister van Buitenlandse Zaken geeft invulling aan de internationale dimensie van de Veiligheidsstrategie.

Oekraïne

Voor betere coördinatie op het Oekraïne-dossier is besloten om in de Begrotingen 2025 van BZ en BHO een separaat subartikel voor Oekraïne in te richten. Op de BZ-begroting worden de budgetten voor steun aan Oekraïne gebundeld onder subartikel 2.6. Bestaande budgetten op de BZ-begroting voor de financiering van steun aan Oekraïne worden overgebracht naar het nieuwe subartikel 2.6. Hieronder vallen onder andere de thema's accountability en gastlanderschap, niet-militaire veiligheidssteun, wederopbouw en humanitaire hulp. Op de BHO-begroting worden de budgetten voor steun aan Oekraïne gebundeld onder subartikel 5.3. Hieronder vallen onder andere de thema's wederopbouw en humanitaire hulp.

Opvang en bescherming in de regio

Nederland draagt bij aan een strategisch samenwerkingskader met vijf internationale organisaties waarbinnen landen specifieke programma's worden uitgewerkt, met de focus op onderwijs en werk voor vluchtelingen en kwetsbare lokale bevolking. Dit zogenaamde PROSPECTS programma voorziet in een strategische beleidsdialoog met deze organisaties die een voortrekkersrol spelen bij de transformatie van een aanpak humanitaire hulp naar blijvende ontwikkeling in landen die veel vluchtelingen opvangen.

Nederland steunt via subsidies en bijdragen programma's gericht op onderwijs voor vluchtelingenkinderen, toegang tot voorzieningen, bescherming van kwetsbare groepen en werk voor vluchtelingen en kwetsbare gastgemeenschappen.

Verlaging van het budget voor opvang in de regio betekent dat de ambities om perspectief te bieden aan vluchtelingen en gastgemeenschappen in de regio van herkomst, voor 2025 naar beneden worden bijgesteld.

Migratiesamenwerking

Nederland draagt in het kader van migratiesamenwerking bij aan programma's voor migratie en ontwikkeling op het gebied van migratiemanagement, betere bescherming en perspectieven voor vluchtelingen en gastgemeenschappen, tegengaan van uitbuiting en mishandeling van migranten, bestrijding mensensmokkel/-handel, datacollectie en onderzoek, voorkomen van irreguliere migratie en het bevorderen van terugkeer en herintegratie.

Daarnaast worden bijdragen verleend aan de vrijwillige terugkeer uit Nederland en de herintegratie in hun eigen land van ex-asielzoekers uit ontwikkelingslanden. Dat gebeurt via de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en maatschappelijke organisaties.

Het budget van migratiesamenwerking wordt tevens ingezet om de migratiepartnerschappen vorm te geven die Nederland heeft met een aantal landen die van grote relevantie zijn wat migratie betreft. Er wordt ook ingezet op verbreding van deze bilaterale migratiepartnerschappen, waartoe middelen vanuit andere begrotingsonderdelen worden ingezet in het kader van migratiesamenwerking.

De NAVO als hoeksteen van ons veiligheidsbeleid

De NAVO is de hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid. Een ijzersterke collectieve afschrikking en verdediging, zoals verankerd in Artikel 5 van het NAVO-verdrag, is hierbij de eerste prioriteit. Het kabinet wil wettelijk verankeren dat structureel minimaal 2% van het bruto binnenlands product aan Defensie wordt besteed, conform de NAVO Defence Investment Pledge. Dit doet het kabinet niet alleen omdat het binnen de NAVO is afgesproken, maar bovenal omdat een sterke en geloofwaardige krijgsmacht nodig is om de landen van het Koninkrijk en de Nederlandse belangen veilig te houden. De maatregelen ter versterking van de oostflank, die de NAVO sinds de Russische inval in Oekraïne heeft genomen, zijn een helder signaal naar Rusland dat het schenden van ons verdragsgebied zal leiden tot directe betrokkenheid van het gehele bondgenootschap. Daarnaast is het van belang dat de NAVO oog houdt voor dreigingen en uitdagingen die hun oorsprong vinden buiten het Euro-Atlantisch gebied. Onder meer op de zuidflank, de Westelijke Balkan en in de Indo-Pacifische regio zijn er ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op onze veiligheid.

In de geopolitieke competitie is het van belang om, ook in NAVO-verband, onze technologische positie te waarborgen en ons te verdedigen tegen het gebruik van opkomende technologieën in wapensystemen. Het kabinet draagt actief bij aan NAVO-innovatie initiatieven waaronder de Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic (DIANA) en het NATO Innovation Fund (NIF).

In 2025 is Nederland voor het eerst gastheer van de NAVO-top, waarbij de inzet is om de eensgezindheid en vastberadenheid van het bondgenootschap, alsook het directe belang van NAVO voor onze veiligheid en welvaart, centraal te stellen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 2 Vrede, veiligheid en stabiliteit (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	92.826	0	36.868	0	61.208	0
02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.916	0	19.207	0	6.552	0
02.03 Wapenbeheersing	14.917	3.216	11.227	3.252	11.349	3.252
02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	181.233	75.299	194.154	69.850	180.803	61.124
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	32.987	13.195	33.672	13.706	29.652	11.861
02.06 Oekraïne (V)	0	0	0	0	55.000	0
BHO						
04.01 Humanitaire hulp	637.858	637.441	594.017	593.000	473.901	472.884
04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	266.912	266.912	291.295	291.295	297.015	297.015
04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	208.838	208.838	200.655	200.655	180.288	180.288
JenV						
31.03.02 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie; internationale samenwerkingsoperaties	8.855	8.855	9.147	9.147	9.147	9.147
36.02.05 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	414	0	25.100	0	40.800	0
DEF						
01.01.23 Internationale inzet (BIV)	1.136.963	0	3.454.798	0	2.023.616	0
09 Algemeen	9.730	0	12.060	0	- 2.794	0
Totaal	2.607.449	1.213.756	4.882.200	1.180.905	3.366.537	1.035.571

Financiële instrumenten

BZ

- Jaarlijkse verplichte bijdrage aan de NAVO.
- Jaarlijkse bijdrage aan het EU-Satellietcentrum en het Institute for Security Studies ten behoeve van de financiële verplichtingen (uitkering pensioengelden ex-WEU personeel) van de in juli 2011 opgeheven West Europese Unie (WEU).
- Jaarlijkse subsidie aan de Atlantische Commissie, ter ondersteuning van het draagvlak in Nederland voor collectieve veiligheid in het kader van de NAVO, mede in aanloop naar de NAVO-top in 2025 en het bevorderen van het maatschappelijk debat over de nationale en bondgenootschappelijke veiligheid.
- Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB) voor kleinschalige activiteiten met een katalyserende werking die het Nederlandse veiligheidsbeleid verder brengen, waaronder door het tegengaan van hybride dreigingen, bevorderen van economische veiligheid, en internationale weerbaarheid.
- Veiligheidsfonds, voor activiteiten met een aanjagende werking die het Nederlandse veiligheidsbeleid ondersteunen. Geoormerkte bijdragen via trustfunds in vooral non-ODA landen en bijv. lidmaatschappen van Centres of Excellence, dienen om NL belangen te waarborgen en waarden te versterken.
- Jaarlijkse subsidie aan het in Den Haag gevestigde onafhankelijke International Centre for Counter-Terrorism (ICCT).
- Nederlandse inspanningen in multilateraal verband, onder andere als lid van het Global Counterterrorism Forum en de Global Coalition against ISIS.

- Projecten ondersteund door het diplomatieke contraterrorisme netwerk van regionale veiligheidscoördinatoren, gericht op capaciteitsopbouw, preventie en aanpak van radicalisering en gewelddadig extremisme in voor Nederland prioritaire regio's.
- Organisatie van de jaarlijkse ministeriële bijeenkomst van de Global Coalition to Counter ISIS (Anti-ISIS Coalitie).
- Jaarlijkse subsidie aan het in Den Haag gevestigde onafhankelijke Global Forum on Cyber Expertise (GFCE) voor capaciteitsopbouw op het gebied van cybersecurity, cyber crime, data protectie en e-governance.
- Ondersteuning van kleinschalige initiatieven in derde landen gericht op vergroting cybersecurity en cyberweerbaarheid.
- Het bevorderen van een normatief internationaal kader voor cyberactiviteiten.
- Jaarlijkse bijdragen aan het IAEA, de OPCW en de CTBTO.
- Ondersteuning van kleinschalige initiatieven gericht op uitvoering van het Biologische en Toxische Wapens Verdrag (BTWC), Non-Proliferatie Verdrag (NPV) en de Ottawa Conventie.
- Jaarlijkse bijdrage, via PV OPCW, aan TNO om met name de unieke status van OPCW 'Designated Lab' voor biomedische monsters e.a. te behouden.
- Jaarlijkse bijdrage aan de OVSE, OVSE Joint Consultative Group en OVSE Open Skies Consultative Commission
- Verdragscontributies aan de VN-crisisbeheersingsoperaties (vredesmissies).
- Bijdragen uit het Stabiliteitsfonds voor de inzet op het snijvlak van vrede, veiligheid en ontwikkeling. Het fonds spitst zich toe op een select aantal thema's en landen en kan o.a. worden ingezet om activiteiten te financieren op het gebied van preventie van gewelddadig extremisme, ontminning en early warning, early action. Daarnaast worden een aantal lopende activiteiten uit het fonds gefinancierd, zoals het uitzenden van experts via de civiele missiepool (CMV), training voor Afrikaanse peacekeepers (GPOI), en bijdragen aan de VN op specifieke thema's.
- Het Makandra-programma is naar aanleiding van het amendement van het lid Sjoerdsma c.s., het amendement van het lid Van Helvert c.s. en een hoogambtelijke interdepartementale missie gestart (zoals geïntroduceerd in Kamerstuk [20 361, nr. 194](#)). Dit programma is gericht op technische assistentie aan Suriname met als doel het versterken van de rechtsstaat, het verbeteren van goed bestuur en het ondersteunen van de Surinaamse overheid en overheids-agentschappen bij het opstellen van de juiste kaders en randvoorwaarden voor duurzame ontwikkeling en economische groei. In 2023 werd het budget voor het programma (2021-2025) verhoogd van in totaal EUR 6 naar EUR 10 miljoen (Kamerstuk [20 316, nr. 205](#)).
- Er is structureel EUR 25 miljoen beschikbaar voor de beveiliging van diplomaten en ambassades in gebieden met een hoog-risicoprofiel. Deze taken worden grotendeels uitgevoerd door Defensie. Daarom worden deze middelen jaarlijks overgeheveld naar de Defensiebegroting.
- Bijdragen ten behoeve van de trainingen van buitenlandse diplomaten in Nederland.
- Het Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP) wordt gebruikt om organisaties en mensen te ondersteunen bij het verbeteren en versterken van democratische processen, institutionele capaciteit en de rechtsstaat. Het NFRP bestaat uit het Matraprogramma (Matra: maatschappelijke transformatie) gericht op het Oostelijk Partnerschap

- en Pre-accessie regio (de Westelijke Balkan en Turkije) en het Shiraka-programma, gericht op het Midden-Oosten en Noord-Afrika, elk met eigen beleidsaccenten.
- Onder dit artikelonderdeel worden ook de budgetten voor steun aan Oekraïne gebundeld. Hieronder vallen onder andere de thema's accountability en gastlanderschap, niet-militaire veiligheidssteun, wederopbouw en humanitaire hulp.

BHO

- Ongeoormerkte bijdragen aan het wereldwijde VN-noodhulpfonds *Central Emergency Response Fund* (CERF), UN-OCHA en het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) ten behoeve van de snelle beschikbaarheid en flexibiliteit van humanitaire hulp;
- Ongeoormerkte bijdragen aan UNHCR, UNRWA, UNICEF, WHO en WFP, eveneens ten behoeve van snelle beschikbaarheid en flexibiliteit;
- Crisisspecifieke bijdragen aan VN-organisaties, het (Internationale) Rode Kruis en subsidies aan Nederlandse NGO's (*Dutch Relief Alliance*-DRA);
- Bijdragen ten behoeve van versterking van de responscapaciteit van lokale actoren en innovatie van het humanitaire systeem, waaronder het anticiperen op rampen;
- Bijdragen ten behoeve van de integratie van specifieke thema's in humanitaire hulp, zoals geestelijke gezondheid en psychosociale steun;
- Bijdragen en opdrachten ten behoeve van kennis en trainingen (internationaal) op het gebied van Humanitaire Hulp waaronder Humanitaire toegang.
Bijdragen aan van programma's voor migratie en ontwikkeling van IOM en maatschappelijke organisaties in Nederland ter bevordering van vrijwillige terugkeer en herintegratie van ex-asielzoekers uit ontwikkelingslanden.
- Het budget van migratiesamenwerking wordt tevens ingezet om de migratiepartnerschappen vorm te geven die Nederland heeft met een aantal landen die van grote relevantie zijn wat migratie betreft. Er wordt ook ingezet op verbreding van deze bilaterale migratiepartnerschappen, waartoe middelen vanuit andere begrotingsonderdelen worden ingezet in het kader van migratiesamenwerking.
- Bevordering van vredes- en politieke processen, bestaande uit stabilisatie, conflictpreventie en -bemiddeling op lokaal en nationaal niveau, wordt voor het overgrote deel uitgevoerd via subsidies aan een mix van Nederlandse en internationale NGO's.
- Versterking van de rechtsstaat en goed bestuur wordt gefinancierd via subsidies aan zowel internationaal als lokaal opererende organisaties op het gebied van toegang tot recht en versterking van lokaal bestuur. Ook wordt bijgedragen aan programma's van International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA) en International Development Law Organization (IDLO).

JenV

- In opdracht van de Minister van Justitie en Veiligheid voert de politie activiteiten uit in het kader van internationale politiesamenwerking en de uitzending van politiefunctionarissen naar internationale (civiele) missies en operaties. Die activiteiten zijn voor een groot deel gebaseerd op de visie internationale politiesamenwerking en de bijbehorende strategische agenda.

Defensie

- De algemene middelen bestaan grotendeels uit budget voor de Civiel-rechtelijke Regeling Srebrenica 2020.

- Voor een overzicht van de missies en operaties wordt verwezen naar de begroting van het ministerie van Defensie.

Beleidsthema 3: Effectieve Europese samenwerking

Algemeen

De algemene doelstelling is een effectieve Europese samenwerking om bij te dragen aan een slagvaardige, economisch sterke, weerbare en concurrerende Unie, want Europa is essentieel voor onze welvaart, vrijheid en veiligheid. Nederland zal hiertoe nauw samenwerken met internationale partners. Door consequent en constructief-kritisch optreden kan Nederland zijn invloed binnen de Europese Unie vergroten. Zo kan Nederland mede vorm geven aan ontwikkelingen in Europa die direct van invloed zijn op onze economische, sociale en politieke toekomst.

Beleidsinzet toegelicht

Europese Unie

Binnen de Europese Unie wordt ingezet op drie dwarsdoorsnijdende thema's voor het versterken van de Unie tot een sterke Unie van sterke lidstaten: rechtsstatelijkheid en goed bestuur, opwaartse sociale en economische convergentie en de Unie als geopolitieke speler. Daarbij zullen de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, de groene en digitale transitie, het versterken van de open strategische autonomie, de Europese migratieproblematiek, de voorbereiding op een toekomstige uitbreiding van de Unie en de (aanloop naar) onderhandelingen over een nieuw meerjarig financieel kader de aandacht vragen. Tot slot zet Nederland zich in voor een slagvaardig gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid (GBVB) en gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB).

De Nederlandse inzet voor het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) is gericht op een prudente, realistische en moderne Europese begroting, met nadruk op voor Nederland prioritaire beleidsterreinen.

Sancties

Sancties zijn een potentieel krachtig instrument van (Europees) buitenlandbeleid, als onderdeel van het antwoord op grote bedreigingen zoals Rusland, Syrië, Iran, terroristische organisaties en andere actoren die stabiliteit en de democratische rechtsstaat ondermijnen. Nederland speelt een voortrekkersrol bij de ontwikkeling van nieuwe, innovatieve maatregelen waarbij ook omzeiling via derde landen wordt aangepakt. Het kabinet zet in op modernisering van het sanctiestelsel, met onder andere het Wetsvoorstel Internationale Sanctie-maatregelen. Dit hangt ook samen met de aanpak van witwassen. Zowel nationaal als binnen de EU zet Nederland in op het verbeteren van uitvoerbaarheid van sancties door toezichthouders, uitvoeringsorganisaties en het bedrijfsleven. Tevens zet Nederland in op betere Europese en internationale samenwerking om de impact van sancties te versterken en een gelijk speelveld te behouden. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om gegevensdeling, versterkte Europese analysecapaciteit, samenwerking tussen handhavingsautoriteiten en diplomatieke inzet om omzeiling via derde landen tegen te gaan.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 3 Effectieve Europese samenwerking (bedragen x EUR 1 000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	938.733	863.000	938.733	863.000	938.733	863.000
03.02 Europees ontwikkelingsfonds	98.094	98.094	71.652	71.652	38.644	38.644
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	34.377	26.820	20.442	6.579	21.431	6.975
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.117	0	5.599	0	5.599	0
Totaal	1.076.321	987.914	1.036.426	941.231	1.004.407	908.619

Financiële instrumenten

BZ

- De EU-toerekening betreft het aan de HGIS toegeschreven «Nederlandse aandeel» van de begroting van de Europese Commissie. Hiervan worden diverse programma's van de EU voor internationale samenwerking gefinancierd, waaronder het Nabuurschapsbeleid, het instrument voor Ontwikkelingssamenwerking, het budget voor Gemeenschappelijk Buitenland en Veiligheidsbeleid (GBVB) en Humanitaire hulp. Een deel van de uitgaven valt onder de ODA-criteria.
- Bijdrage aan het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF). Dit is het instrument waarmee de Europese Unie de ontwikkelingssamenwerking met landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS) en de Landen en Gebieden Overzee (LGO) uitvoert tot 2021. Het grootste deel van het EOF was bestemd voor de financiering van de steun aan nationale, regionale en lokale projecten en programma's gericht op de economische en sociale ontwikkeling van die gebieden. Met ingang van 2021 wordt de steun aan landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan gefinancierd uit het instrument voor het Nabuurschap, Ontwikkeling en Internationale Samenwerking (NDICI) dat onder de EU-begroting valt. Voor de financiering van programma's in LGO is met ingang van 2021 een apart budget voorzien onder de EU-begroting. De aflopende bijdragen aan het EOF in 2023 en de jaren daarna betreffen betalingen op reeds aangegane verplichtingen vanuit het 10e en 11e EOF.
- Raad van Europa: Nederland beschouwt de Raad van Europa als een belangrijke hoeder van mensenrechten, democratie en rechtsstaat in heel Europa. Ook wil Nederland bijdragen aan het versterken van de effectiviteit van het toezichtstelsel van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en aan een zorgvuldig voorbereide toetreding van de EU tot het EVRM. De Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging in Straatsburg speelt daarbij een centrale rol door goede betrekkingen en, indien opportuun, regelmatig overleg met het secretariaat van de Raad van Europa, permanente vertegenwoordigingen van andere lidstaten en met de Nederlandse delegatie in de Parlementaire Assemblee (PACE) van de Raad van Europa.
- Bank van de Raad van Europa (*Council of Europe Development Bank* – CEB): De Bank van de Raad van Europa is actief in de landen van de Raad. Tot op heden heeft de Bank aanzienlijk geïnvesteerd in de opvang van Oekraïense vluchtelingen in buurlanden zoals Polen en Roemenië. Door deze respons en de wens om in Oekraïne zelf actief te worden met investeringen voor vluchtelingen, scholing en gezondheidszorg, stond het kapitaal van de CEB onder druk en is in december 2022 een kapitaalverhoging van EUR 4,25 miljard overeengekomen. In juni 2023 is Oekraïne toegetreden als formeel lid van de CEB. De Nederlandse

- bijdrage aan het inbetaalde kapitaal bedraagt EUR 43,6 miljoen. De helft van dit bedrag is toe te schrijven aan inmiddels opgestarte activiteiten in Oekraïne en is gedekt uit de zogenaamde Oekraïneregeling. De andere helft dient voor de ondersteuning van lopende activiteiten in de andere operatielanden van de bank en wordt in 2024-2027 in tranches uit de BZ-begroting betaald.
- Jaarlijkse bijdrage aan de Benelux Unie. De Benelux Unie dient twee doelen: het vervullen van een voortrekkersrol binnen de Europese Unie en grensoverschrijdende samenwerking, vooral op het gebied van economie, duurzame ontwikkeling en justitie/binnenlandse zaken. Daarnaast werkt Nederland in Benelux-verband ook samen op buitenlands politiek terrein.
 - Subsidie aan European Institute for Public Administration (EIPA). Het EIPA heeft als doel het ontwikkelen van de capaciteiten van ambtenaren in het omgaan met EU-aangelegenheden. De nieuwe subsidie is afgegeven voor de jaren 2022-2025.
 - Europa College beurzenprogramma: vanuit dit programma worden beurzen verstrekt aan Nederlandse studenten die studeren aan het Europacollege. De afgegeven beschikking is voor de jaren 2023-2027.
 - EU-sanctiebeleid: dit programma geeft invulling aan amendement 35924-V14 van dhr. Sjoerdsma inzake het vergroten van de sanctiecapaciteit.

Beleidsthema 4: Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen

Algemeen

Beleidsthema 4 ziet op het verlenen van goede consulaire diensten aan Nederlanders in nood in het buitenland, evenals het verstrekken van reisdocumenten aan Nederlanders in het buitenland, het verstrekken van publieksinformatie over consulaire en andere diensten van de Rijksoverheid aan Nederlanders in het buitenland en niet-Nederlanders die gebruik willen maken van de diensten van de Nederlandse overheid, consulaire crisisbeheersing en -paraatheid. Daarnaast levert het kabinet een bijdrage aan een gereguleerd personenverkeer door de Nederlandse inbreng in het Europese visumbeleid en is het verantwoordelijk voor de verlening van visa kort verblijf (kvv) en de afgifte van machtigingen voorlopig verblijf (mvv).

Ook ziet beleidsthema 4 op het versterken van de Nederlandse cultuursector door internationale uitwisseling en presentatie; verbindingen leggen met economische diplomatie en andere prioriteiten van geïntegreerd buitenlandbeleid, zoals het mensenrechtenbeleid en veiligheidsbeleid. De strategische inzet van publieksdiplomatie door het postennetwerk en BZ heeft als doel begrip en draagvlak te vergroten voor het geïntegreerde buitenlandbeleid (HGIS) en het eenduidig versterken van de beeldvorming over Nederland bij buitenlandse doelgroepen via de publieke band. De aanpak versterkt het netwerk van beleidsbeïnvloeders die kunnen sturen op de besluitvorming op voor Nederland relevante beleidsterreinen.

Beleidsinzet toegelicht

Nederlanders Wereldwijd & Consulair

Consulaire dienstverlening is een cruciale, tastbare en zichtbare kerntaak van Buitenlandse Zaken, inclusief de posten, om de belangen van de Nederlanders in het buitenland rechtstreeks te behartigen. Daarnaast draagt visumverlening aan buitenlanders bij aan de buitenlandse handel en aan bescherming van Nederland tegen bedreigingen voor de openbare orde en binnenlandse veiligheid. Het Ministerie onderhoudt via Nederlandwereldwijd 24/7 contact met de in het buitenland wonende, werkende, studerende en reizende Nederlanders en mensen die Nederland willen bezoeken.

Al enkele jaren volgen crisissituaties elkaar in hoog tempo op. In lijn met interne en externe evaluaties wordt veel geïnvesteerd in de versterking van de crisisparaatheid van het Ministerie en het postennet. Daarnaast zijn in 2024 extra middelen beschikbaar gekomen voor twee van de vier subsidieactiviteiten op het gebied van begeleiding van Nederlandse gedeteneerden in het buitenland. In 2025 wordt een nieuw subsidiebeleidskader voor meerdere jaren gepubliceerd.

Door de toename van wereldwijde reisbewegingen en de flink gestegen vraag naar vernieuwing van verlopen paspoorten zal het aantal reisdocumentaanvragen in 2025 verder toenemen. Hierop wordt geanticipeerd door o.a. extra inzet van beslismedewerkers. Het aantal visumaanvragen maakt ook een sterke groei door. Het aantal aanvragen steeg van 413.000 in 2022 naar 670.000 in 2023 en dit aantal zal naar verwachting in 2024 opnieuw met ca. 20% stijgen. Dit wordt onder meer opgevangen door informatie ondersteund beslissen en digitalisering van het visumproces. Waar mogelijk wordt daarbij gebruik gemaakt van beschikbare EU-fondsen. De recent gelanceerde applicatie voor het digitaal verwerken van Schengenvisumaanvragen zal dit jaar verder worden uitgerold. Waar nodig

wordt visumverlening strategisch ingezet als instrument voor het buitenlandbeleid. Zo kan het EU-'noodremmechanisme' worden gebruikt om derde landen aan de voorwaarden voor visumliberalisatie te houden en kan artikel 25bis van de Visumcode worden ingezet voor de versterking van de terugkeersamenwerking met derde landen.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen (bedragen x EUR 1 000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
04.01 Consulaire dienstverlening in het buitenland	16.113	0	16.561	0	14.681	0
04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	22.310	0	22.018	0	16.792	0
04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	8.306	0	8.433	0	6.069	0
04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	26.109	857	25.278	0	19.794	0
OCW						
08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	480	0	480	0	480	0
14 Cultuur; subsidies	8.920	0	8.219	0	6.806	500
Totaal	82.238	857	80.989	0	64.622	500

Financiële instrumenten

BZ

- Verlenen van consulaire bijstand aan Nederlanders in nood.
- (Stille) diplomatie met oog op eerlijke rechtsgang voor Nederlandse gedetineerden.
- Verstrekken van reisadviezen.
- Bijstaan van Nederlanders in geval van crises; en als dat noodzakelijk en mogelijk is, repatriëringen/evacuaties organiseren, al dan niet in samenwerking met andere partijen.
- Verstrekken van reisdocumenten en opmaken van consulaire akten en verklaringen.
- Adviseren en ondersteunen van Nederlandse gedetineerden door gedifferentieerde bezoekfrequentie, in bepaalde landen maandelijkse giften aan gedetineerden, en subsidies ten behoeve van resocialisatie, extra zorg en juridisch advies.
- Consulaire informatiesystemen om de primaire consulaire processen te kunnen afhandelen.
- Organiseren van opleidingen gericht op optimalisatie van consulaire werkprocessen.
- Informeren van Nederlanders in het buitenland en mensen die naar Nederland willen komen via Nederland WereldWijd.
- Behandelen van aanvragen voor visa kort verblijf en het beleid op dit terrein.
- Inname van aanvragen voor machtiging tot voorlopig verblijf (MVV).
- Afnemen van inburgeringsexamens.
- Verrichten van legalisaties en uitvoeren van verificatieonderzoeken.
- Consulaire informatiesystemen om de primaire consulaire processen te kunnen afhandelen.
- Op verzoek van het Ministerie van Asiel en Migratie worden algemene en individuele ambtsberichten opgesteld, waarop zij het toelatings- en terugkeerbeleid baseren.

- Diplomatie voor het bemiddelen bij terugkeer van vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf.
- Samenwerking met instanties in en buiten Nederland, de EU en internationale organisaties.
- In het kader van versterkte Europese samenwerking maken van afspraken over wederzijdse visumvertegenwoordiging.
- Voor het beschermen van de mensenrechten van migranten, het voorkomen van irreguliere migratie, het tegengaan van mensensmokkel en -handel en het bevorderen van terugkeer en herintegratie is Nederland actief in onder meer de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM).
- Subsidieverlening via de posten aan Nederlandse cultuurmakers.
- Subsidieverlening aan (Nederlandse) culturele instellingen ten behoeve van activiteiten en (bezoekers)programma's
- Via publieksdiplomatie werkt Buitenlandse Zaken aan versterking van de reputatie van Nederland in het buitenland. Bovendien versterkt BZ met publieksdiplomatie het netwerk van actoren/stakeholders die de besluitvorming in andere landen op voor Nederland relevante beleidsterreinen kunnen beïnvloeden.
- Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de media, het maatschappelijk middenveld en persoonlijke contacten via bijeenkomsten en andere activiteiten. Daarbij worden online kanalen ingezet voor engagement, zoals de website Netherlands and You, het NL platform, Facebook, X en Instagram.
- Strategische inzet van publieksdiplomatie door het postennetwerk en BZ versterkt de politieke en economische positie van Nederland in het buitenland. Zo waarborgen we Nederlandse belangen en kunnen we ons waardenstelsel uitdragen.
- Bovendien kan met de strategische inzet van publieksdiplomatie het Nederlandse verhaal op belangrijke onderwerpen stevig worden uitgedragen. Dat draagt bovendien bij aan het tegengaan van de ontvankelijkheid voor desinformatie op deze thema's bij buitenlandse doelgroepen.
- Subsidie ten behoeve van Instituut Clingendael voor trilateraal onderzoeksprogramma met Defensie en Justitie en Veiligheid. Daarnaast ook een opdracht ter ondersteuning van het China Kennisnetwerk en het Oost-Europa/Rusland Kennisplatform.
- Vanuit het Programma Ondersteuning Buitenland Beleid (POBB) worden activiteiten gefinancierd die aansluiten bij de doelstellingen van het Nederlands buitenlandbeleid met het oog op het verbeteren van bilaterale relaties in de veranderende geopolitieke context. Het gaat om activiteiten die katalyserend zijn; dit kan variëren van kleinschalige projecten gericht op het creëren van *goodwill* in scharnierlanden tot inzet op onderwerpen die thematisch prioritair zijn voor Nederland.
- Voor bezoeken, ontvangsten en overige uitgaven hoogwaardigheidsbekleders, Corps Diplomatique en internationale organisaties wordt EUR 1 miljoen geraamd.
- Voor uitgaven ten behoeve van staatsbezoeken, officiële bezoeken en werkbezoeken van het Koninklijk Huis wordt EUR 2,5 miljoen geraamd.
- Opdrachtverlening aan CJIB voor verkeersnotificaties (vrijwillige bijdrage) na overtredingen buitenlandse diplomaten in Nederland.
- De Adviesraad Internationale Vraagstukken adviseert gevraagd en ongevraagd over internationale vraagstukken. Dit betreft met name: Europese samenwerking, mensenrechten, buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking en veiligheidsbeleid.

- De leerstoel Anton de Kom is ingesteld bij de Vrije Universiteit Amsterdam. De leerstoel is gericht op de historische verwerking van het Nederlandse koloniale en slavernijverleden, en hoe dit doorwerkt in het heden, in lijn met het gedachtegoed van Anton de Kom.
- Het kabinet zet in op kennis en bewustwording, erkenning en herdenken en de doorwerking en verwerking van het slavernijverleden. In dialoog met nazaten en betrokken gemeenschappen in Suriname, het Caribisch deel van het Koninkrijk en Nederland zullen de beschikbaar gestelde middelen worden ingezet.

OCW

- Het internationaal cultuurbeleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de bewindspersonen van de Ministeries van OCW en BZ. In de periode 2025-2028 gelden voor het internationaal cultuurbeleid drie doelen:
 - een sterke positie van de Nederlandse culturele sector in het buitenland door zichtbaarheid, uitwisseling en duurzame samenwerking;
 - het met Nederlandse cultuuruitingen ondersteunen van de bilaterale relaties met andere landen;
 - het benutten van de kracht van de culturele sector en creatieve industrie voor de Sustainable Development Goals (SDG's), met name in de verbinding met de agenda van de Minister van BHO in de focusregio's.

Beleidsthema 5: Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Algemeen

Versterken van het internationaal verdienvermogen van Nederland, nu en in de toekomst, verminderen van armoede en maatschappelijke ongelijkheid, bevorderen van toekomstbestendige groei wereldwijd, waarbij wordt ingespeeld op mondiale transitie. Nederland werkt aan een toekomstbestendig handels- en investeringssysteem, gebaseerd op hoge standaarden, Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO), effectieve inzet van het handels- en financieringsinstrumentarium, het beleid en uitvoering van exportcontrole, het ontwikkelen, uitvoeren en houden van toezicht op sancties op technologie en goederen, bevordering van de economische weerbaarheid en versterking van de private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden.

Beleidsinzet toegelicht

Buitenlandse Handel

Nederland voert een actief handelsbeleid om Nederlandse bedrijven en inkomsten te versterken. Via het handels- en financieringsinstrumentarium en met economische diplomatie ondersteunt het kabinet Nederlandse bedrijven die internationaal actief zijn. Het kabinet richt zich hierbij op grote, bekende markten waar het meest wordt verdiend, maar ook op complexere, veelbelovende markten. Ook daar worden kansen voor het innovatieve Nederlandse bedrijfsleven gecreëerd die inspelen op de lokale behoeften. Er vindt actieve inzet plaats op kansen die de energietransitie biedt en op grondstoffen die noodzakelijk zijn voor het langetermijnverdienvermogen van Nederland. Afspraken over internationale handel worden gemaakt door de EU. Dat gebeurt in multilaterale organisaties (WTO) en bilateraal, door het sluiten van handelsverdragen met landen buiten de EU. Het kabinet zet zich in voor wereldhandel volgens duidelijke regels. De Nederlandse inzet bij de WTO richt zich daarbij in het bijzonder op hervorming van de WTO, nieuwe regelgeving en betere integratie van ontwikkelingslanden in het handelssysteem. Het gelijke speelveld staat ook voorop bij het afsluiten van handelsverdragen. Handelsverdragen zijn van groot belang voor het Nederlands verdienvermogen. Ze bevorderen de marktoegang voor bedrijven, faciliteren diversificatie van toeleveringsketens voor essentiële producten en vormen in de huidige geopolitieke context ook een belangrijk instrument om relaties met landen en regio's te versterken.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen (bedragen x EUR 1 000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO						
01.01 Duurzaam handels- en investeringsstelsel, incl. MVO	28.571	19.600	36.564	22.415	32.130	19.451
01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	127.480	0	104.469	0	105.176	0
01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	483.093	481.101	508.510	506.230	399.511	397.231
EZ						
1.55 Opdrachten	0	0	234	0	181	0
1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	2.681	0	3.927	0	3.079	0
2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.009	0	1.917	0	1.420	0
Totaal	642.834	500.701	655.621	528.645	541.497	416.682

Financiële instrumenten

BHO

- Contributies aan internationale organisaties zoals OESO en WTO. Hieronder valt bijvoorbeeld ook een bijdrage aan het Standards and Trade Development Facility (STDF) waarmee een bijdrage wordt geleverd aan veilige handel en daarmee voedselzekerheid in ontwikkelingslanden.
- Programma's ter bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- Bijdragen aan beleidsondersteuning en –onderzoek en -evaluatie, alsmede incidentele projecten.
- Via verschillende kanalen wordt bijgedragen aan de bestrijding van kinderarbeid.
- Uitgaven ten behoeve van de bestrijding kinderarbeid vallen onder MVO en beleidsondersteuning ODA. Er wordt ingezet op drie terreinen: een bijdrage aan de International Labour Organisation; subsidies via het door RVO uitgevoerde Fonds Bestrijding Kinderarbeid en een subsidie aan de Alliantie Stop Kinderarbeid, die in 2025 wordt afgerond.
- De regeling *Starters International Business* (SIB) bestaat uit individuele coaching-, missie- en kennisvouchers voor startende mkb-ondernemingen die de stap willen maken naar buitenlandse markten.
- Met het Programma Strategische Beurzen worden collectieve promotie-activiteiten ondersteund voor een succesvolle positionering van Nederlandse topsectoren en clusters in buitenlandse markten.
- Het instrument Partners for International Business (PIB) ondersteunt de structurele positionering van clusters van Nederlandse bedrijven, met name uit topsectoren, op voor Nederland kansrijke markten. Daarbij geldt als richtlijn dat clusters van bedrijven (eventueel aangevuld met kennisinstellingen), die een grote en langdurige kans op een buitenlandse markt zien, maar tegen marktbelemmeringen aanlopen, gebruik kunnen maken van de faciliteit.
- Het Dutch Trade and Investment Fund (DTIF) biedt financiering voor investeringen en export van MKB en grote bedrijven, indien banken en andere financiële instellingen deze financiering niet bieden en er voldaan wordt aan de criteria die gelden voor publieke interventie. Daarnaast voorziet het in verdiscontering (liquide maken) van wissels (exportfinanciering) en verschaffen van werkkapitaal. Het DTIF beoogt synergie met DHI.

- Invest International is één van de uitvoerders van de BHO-agenda. Zij voert het financiële instrumentarium uit en helpt bedrijven, overheden en investeerders met het financieren en ontwikkelen van impactvolle projecten in het buitenland. Via de projectontwikkelingssubsidie maakt Invest International innovatieve oplossingen financierbaar en schaalbaar en brengt zij publieke en private partners bij elkaar. De eerste tussentijdse evaluatie van Invest International is positief en geeft aan dat er een stevige vraag is uit het Nederlandse bedrijfsleven naar internationale publieke financiering om succesvol zaken te doen in het buitenland.
- Ter bevordering van de economie en werkgelegenheid in ontwikkelingslanden, richt BHO zich op sectoren waar Nederland meerwaarde heeft en/of sterk is, zoals in de landbouwsector ten behoeve van voedselzekerheid, in de watersector, en in transport en hernieuwbare energie. Er wordt ingezet op samenwerking met de private sector en het katalyseren van private investeringen, en waar er mogelijkheden zijn wordt de kennis en kunde van Nederlandse bedrijven en investeerders gebruikt.
- Bijdrage aan het *Dutch Good Growth Fund* (DGGF) welke een revolverend fonds is, dat financiering verschaft voor ontwikkelingsrelevante en risicodragende investeringen en exporttransacties. Het DGGF verschaft financiering aan Nederlandse en lokale bedrijven. Zo heeft het Nederlandse bedrijf Johnny Cashew met behulp van DGGF het idee en de haalbaarheid onderzocht van het opzetten van productie van cashewnoten in Tanzania en de eerste boeren getraind. Tegenwoordig verkoopt het bedrijf cashewnoten, in Tanzania gepeld in de fabriek van Mama Cashew, op de Nederlandse markt aan onder meer Lidl Way To Go en horeca.

EZ

- Bijdragen aan internationale organisaties zoals de *Universal Postal Union* (UPU), de *International Telecommunications Union* (ITU) en de internationale organisaties Metrologie. Deze internationale organisaties hebben betrekking op postovergangen, radiofrequenties en metrologie.
- Bijdrage aan het permanente ondersteunende bureau van *European Conference of Postal and Telecommunications Administrations* (CEPT).
- Een jaarlijkse donatie aan het secretariaat van het *Internet Governance Forum* (IGF). Dit forum is een uitvloeisel van het VN-top *World Summit on Information Society* in 2005.
- Bijdragen aan de internationale organisaties zoals de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en de *World Intellectual Property Organization* (WIPO).

Beleidsthema 6: Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat

Algemeen

Toegenomen voedselzekerheid; verbeterd waterbeheer, drinkwater, sanitaire voorzieningen en voorlichting over hygiëne; toegenomen weerbaarheid tegen klimaatverandering en tegengaan van klimaatverandering; duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen.

Beleidsinzet toegelicht

Ontwikkelingshulp

Met Ontwikkelingshulp draagt het kabinet bij aan de sociaaleconomische ontwikkeling van arme landen. Dit doen we in het belang van deze landen en hun bevolking, maar ook uit welbegrepen eigen belang: Ontwikkelingshulp kan ook onze handelspositie versterken, irreguliere migratie helpen voorkomen en ons land veilig houden door bij te dragen aan stabiliteit in de landen rondom Europa. Dit vergt partnerschappen met deze landen op basis van wederzijdse belangen en een inzet via internationale organisaties op grensoverschrijdende problemen, gericht op de internationaal overeengekomen duurzame ontwikkelingsdoelen (SDGs) en klimaatafspraken. Hiermee is de portefeuille van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (BHO) onderdeel van het bredere buitenlandbeleid gericht op een sterker en weerbaarder Nederland, in een wereld die veel spanningen kent.

Dit kabinet voert bezuinigingen door op Ontwikkelingshulp, maar ondanks dat blijft Nederland een grote donor. Naar verwachting vallen we in 2027 maar net buiten de top 10 van internationale donoren. Door onze middelen waar mogelijk als hefboom in te zetten om private en andere financiering aan te trekken voor ontwikkeling, optimaliseren we onze inzet. Door scherp te focussen op thema's waar Nederland internationaal een goede reputatie mee heeft opgebouwd, behouden we ons aanzien en onze slagkracht. Dit zijn met name voedselzekerheid en watermanagement en gezondheid en rechtsorde. Deze thema's zijn ook herkenbaar voor veel Nederlanders, die vaak zelf ook actief zijn met projecten in ontwikkelingslanden. Door onze hulp beter te verbinden aan de betrokkenheid van bedrijven en burgers in eigen land, wordt Ontwikkelingshulp weer een zaak van ons allemaal.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO						
02.01 Voedselzekerheid	388.412	388.412	392.345	392.345	358.536	358.536
02.02 Water	201.682	201.682	192.107	192.107	170.330	170.330
02.03 Klimaat	307.055	305.294	350.480	348.482	379.937	378.314
lenW						
11.01 Integraal waterbeleid (Partners voor Water/ Blue Deal)	23.790	0	18.900	0	20.035	0
19 Internationaal Beleid	3.499	0	3.502	0	3.062	0
23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO en ECMWF)	3.960	35	4.274	39	4.305	35
97.01 Algemeen departement	1.789	1.789	816	816	4.400	0
LVVN						
21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	11.986	7.846	11.333	7.244	11.012	7.544
22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.822	0	1.841	0	1.841	0
23.75 Wageningen Research	3.677	0	3.843	0	3.056	0
KGG						
31.00 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	8.974	7.508	37.061	34.500	2.440	0
Totaal	956.646	912.566	1.016.502	975.533	958.954	914.759

Financiële instrumenten

BHO

- Ontwikkeling van de agrarische sector, als onderdeel van ecologisch houdbare voedselsystemen, krijgt voor een belangrijk deel vorm via de programma's van de ambassades. Via bijdragen en subsidies investeren zij in productiviteitsverbetering, beleid, markttoegang en ketenontwikkeling.
- Er wordt geïnvesteerd in samenwerkingsverbanden die kennis en kunde van de Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties koppelen aan capaciteitsversterking in lage inkomenslanden, zoals via het Netherlands Food Partnership en het door RVO uitgevoerde landrechten programma (Land@scale). Met de bijdrage aan de Consultative Group on International Agricultural Research (CGIAR) wordt internationaal landbouwkundig- en voedingsonderzoek uitgevoerd. Daarnaast wordt specifiek ingezet op de wetenschappelijke samenwerking tussen Nederland en de CGIAR (NL-CGIAR partnership).
- Binnen het drinkwater, sanitatie en hygiëne programma (WASH) richt Nederland zich op financiële innovatie en het inzetten van hulp als hefboom voor het mobiliseren van private investeringen in ontwikkelingslanden zodat water en sanitaire diensten kunnen worden verbeterd.
- Nederland draagt onder artikel 2.3 bij aan multilaterale klimaatfondsen zoals de Climate Investment Funds (CIF), de Global Environment Facility (GEF) en het UN Environment Programme (UNEP). We richten ons ook op de vergroening van multilaterale banken zodat zij met de bestaande middelen een groter deel van de internationaal afgesproken klimaatrekening kunnen betalen. Als substantiële betrouwbare donor kan Nederland in die besturen invloed uitoefenen op het beleid. In het licht van de bezuinigingen wordt in 2025 afgezien van een aanvullende bijdrage aan het Least Developed Countries Fund (LDCF).

- BHO gaat ook in 2025 door met het bestrijden van ‘energie-armoede’ door in te zetten op hernieuwbare energie in landen die geen functionerend stroomnet hebben, met positieve gevolgen voor voedselzekerheid, gezondheid en stabiliteit. De inzet op energietoegang en schoon koken biedt ook kansen voor investeringen en handel en voor het versterken van samenwerking met de vele Nederlandse bedrijven, ontwikkelingsorganisaties en kennisinstellingen actief op dit terrein, bijvoorbeeld via het NL Energy Compact. Via de klimaat- en energie-responsfaciliteit van RVO zijn Nederlandse partijen betrokken bij de productie van hernieuwbare energie (groene waterstof, zonne-energie, wind op zee), klimaatadaptatie (in de gebouwde omgeving, aangepaste landbouw vanwege droogte en verzilting) en duurzame winning van grondstoffen voor de energietransitie. We streven naar schaalvergroting van deze initiatieven via EU Global Gateway.

lenW

- Uitvoering van Partners voor Water ten behoeve van het vergroten van waterveiligheid en waterzekerheid in de wereld met accent op negen deltalanden.
- Uitvoering Blue Deal, een internationaal programma van 21 waterschappen. Het programma Blue Deal heeft als doel: 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden wereldwijd helpen aan schoon, voldoende en veilig water.
- In 2024 een maatwerkfonds opgezet met het *International Panel for Delta's and Coastal Areas* (IPDC), een samenwerkingsverband tussen landen, kennisinstellingen en financiële instanties.
- Het ministerie van lenW is beleidsverantwoordelijk voor het satellietnavigatiebeleid en daarmee voor het Europese mondiale satellietnavigatie systeem Galileo. Op basis van internationale afspraken draagt lenW bij aan de exploitatiekosten van het Galileo Reference Center (GRC) dat gevestigd is in Noordwijk en aan de bouw- en exploitatiekosten voor het Galileo Sensor Station (GSS) op Bonaire; het beheer van beide panden wordt uitgevoerd door het Rijksvastgoedbedrijf. Daarnaast verstrekt lenW opdrachten aan diverse organisaties voor activiteiten in het kader van internationale diplomatie, waaronder het uitvoeren van missies voor het bedrijfsleven en het ondersteunen en faciliteren van delegaties en internationale bijeenkomsten
- Op grond van wet- en regelgeving en internationale afspraken betaalt Nederland contributiegelden aan de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) en het *European Centre for Medium-Range Weather Forecasts* (ECMWF). Deze intergouvernementele organisaties zijn van groot belang voor internationale samenwerking op het gebied van weer, klimaat, modelontwikkeling en data.

LVVN

- Er zijn middelen gereserveerd ten behoeve van de jaarlijkse contributies voor internationale organisaties. De grootste contributie die hieruit bekostigd wordt, is die aan de *Food and Agriculture Organization of the United Nations* (FAO). Daarnaast zijn er middelen gereserveerd voor kleinere contributies aan verschillende internationale organisaties, zoals het *United Nations Environment Program* (UNEP).

KGG

- Bijdragen en contributies aan internationale organisaties waardoor Nederland een actieve participatie heeft in diverse internationale energie- en klimaatgerelateerde organisaties en netwerken.

- Opdrachten rondom mondiale klimaatprojecten, zoals de jaarlijkse Conference of Parties (COP).

Beleidsthema 7: Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)

Algemeen

Menselijke ontplooiing en het bevorderen van sociale gelijkheid en inclusieve ontwikkeling, door: het bijdragen aan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) voor iedereen en een halt toeroepen aan de verspreiding van hiv/aids; het bevorderen van vrouwenrechten en gendergelijkheid; versterking van het maatschappelijk middenveld en bevordering en bescherming van de politieke ruimte voor maatschappelijke organisaties; versterken van de meest gemarginaliseerde en gediscrimineerde groepen, zodat zij hun stem kunnen laten horen; versterken van het onderwijs en daarmee bijdragen aan het vergroten van kansen en perspectieven voor jongeren; een toename van het aantal goed opgeleide professionals, versterking van hoger- en beroepsonderwijsinstellingen en het bevorderen van beleidsrelevant onderzoek.

Beleidsinzet toegelicht

Mondiale Gezondheid en Seksuele en Reproductieve Gezondheid en Rechten (SRGR)

De Nederlandse Mondiale Gezondheidsstrategie 2023-2030 vormt het kader voor de inzet van het kabinet op het terrein van gezondheid in 2025. Het verbeteren van toegang tot primaire gezondheidszorg en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) is daarbinnen een belangrijk speerpunt. Het kabinet blijft investeren in bijvoorbeeld toegang tot veilige bevallingen, anticonceptie, veilige abortus, goede moeder-kindzorg en het tegengaan van hiv/aids. Dit redt levens en zorgt er voor dat vrouwen en meisjes zelf keuzes kunnen maken over hun leven en toekomst. Dit draagt bij aan welzijn, stabiliteit en economische groei in grote delen van de wereld en is ook in het belang van Nederland; ziektes stoppen niet aan de grens. Toegang tot een goed functionerende kliniek is niet alleen cruciaal om moeder- en kindsterfte tegen te gaan maar ook voor het voorkomen of bestrijden van pandemieën.

Internationale actie op het terrein van water en voedsel is één van de zes speerpunten in de mondiale gezondheidsstrategie. Want toegang tot schoon water in klinieken is essentieel tijdens bevallingen en toegang tot water op school van belang om schooluitval van meisjes te voorkomen. Gebrek aan toegang tot (goede) voeding is een belangrijke oorzaak van moeder- en kindsterfte

Maatschappelijk Middenveld

De in 2021 gestarte 42 strategische partnerschappen onder het beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld lopen in december 2025 ten einde. De partnerschappen richten zich op de versterking van maatschappelijke organisaties in lage- en middeninkomenslanden die bijdragen aan een aantal thema's. Een voorbeeld is het partnerschap Right2Grow, dat zich inzet voor goede voeding en toegang tot water, sanitatie en hygiëne voor kinderen. In het najaar 2024 besluit het kabinet over de toekomst van het VMM-beleid.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Sociale vooruitgang (incl. onderwijs) (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO						
03.01 Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	515.235	508.392	510.262	508.553	447.355	445.646
03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	51.930	51.930	47.609	47.609	39.358	39.358
03.03 Maatschappelijk middenveld	206.413	206.413	202.859	202.859	154.074	154.074
03.04 Onderwijs	57.097	57.097	63.993	63.993	52.202	52.202
OCW						
06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	2.963	2.873	2.963	2.873
07 Wetenschappelijk onderwijs	58.133	52.584	59.994	55.308	59.431	55.308
08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	185	0	312	0	185	0
16.70 Onderzoek en wetenschapsbeleid; bekostiging NWO/Poolonderzoek	454	454	2.101	454	454	454
VWS						
09.10 Algemeen; Internationale samenwerking	5.474	1.606	5.848	1.930	5.848	1.930
Totaal	897.794	881.349	895.941	883.579	761.870	751.845

Financiële instrumenten

BHO

- Een aantal internationale organisaties met mandaat op het gebied van gezondheid krijgt algemene vrijwillige en/of geoordeelde bijdragen (WHO, UNFPA en UNAIDS).
- Onder subsidies worden gedurende de periode 2021-2025 zeven partnerschappen ondersteund. Deze zijn vooral gericht op versterking van maatschappelijk middenveld in lage en middeninkomenslanden, waardoor kennis over en toegang tot gezondheidsdiensten wordt vergroot op het terrein van onder andere veilige abortus, anticonceptie en moeder en kindzorg. Ook de Nederlandse bijdragen aan het Global Fund voor de bestrijding van aids, tuberculose en malaria (GFATM) en de bijdrage aan Gavi, dat zich via kinderrimmunisatie inzet tegen kindsterfte, zijn onder subsidies ondergebracht.
- Via opdrachten wordt het Product Development Programma (PDP) gefinancierd, deze publiek-private samenwerking is gericht op het bevorderen van de ontwikkeling met bedrijven van geneesmiddelen, vaccins en diagnostica om armoede en SRGR-gerelateerde ziekten en aandoeningen (zoals hiv/aids en antimicrobiële resistentie) te voorkomen en te bestrijden
- Drie instrumenten richten zich op het versterken van vrouwenrechten en gendergelijkheid: Leading from the South (LFS) II, Power of Women (POW) en Women, Peace and Security (WPS). Vanuit begrotingsartikel 3.2 worden daarnaast ook bijdragen aan organisaties zoals de vrouwenorganisatie van de VN gedaan en worden middelen gedecentraliseerd naar ambassades voor bijdragen op landenniveau.
- In 2023 werd de focus van de Nederlandse onderwijsinzet verlegd naar beroeps- en hoger onderwijs. Relevante programma's op het gebied van beroeps- en hoger onderwijs in onze partnerlanden richten zich nu op de thema's water, voedselzekerheid en gezondheid. Hiermee investeren we in kennisopbouw en het noodzakelijke menselijk kapitaal. Door stageplaatsen en leer-werkplekken in het bedrijfsleven te realiseren, verbeteren we de aansluiting van beroeps- en hoger onderwijs op de markt vraag.

- Het kennis- en capaciteitsopbouwprogramma Orange Knowledge Programme (OKP) loopt in december 2024 ten einde. De Nederlandse deelname aan het Global Partnership for Education (GPE) wordt na afloop van het lopende contract in 2025 beëindigd. Onderwijsprojecten die aflopen, worden niet gecontinueerd.

OCW

- Bijdragen aan internationale onderwijsinstellingen en organisaties ten behoeve van internationaal wetenschappelijk onderwijs en onderzoek.

VWS

- Ten behoeve van het meerjarig partnerschapsprogramma met de WHO wordt conform de overeenkomst voor de periode 2024-2028 jaarlijks een bijdrage van € 3,9 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 1,2 miljoen loopt via het bijdrage-artikel agentschappen van het RIVM
- Binnen het kader van de Mondiale Gezondheidsstrategie wordt ingezet op de Global Health Hub (2024-2025, jaarlijks € 50.000), wat de coördinatie en effectieve samenwerking van de Nederlandse overheid en mondiale gezondheidsactoren bevordert. Ook wordt er via de Global Health Partnership Program internationaal samengewerkt met partnerlanden op verschillende grensoverschrijdende gezondheidsthema's (2024-2025, jaarlijks € 430.000). Tenslotte wordt binnen het kader van de Mondiale Gezondheidsstrategie bijgedragen aan de Multi-Party Trustfund (MPTF). Antimicrobiële Resistentie (AMR)-bestrijding is een van de prioriteiten van de Mondiale Gezondheidsstrategie. Conform de overeenkomst wordt aan de UNDP/AMR voor de periode 2023-2025 een jaarlijkse bijdrage van € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld.

Beleidsthema 8: Versterkte kaders voor ontwikkeling

Algemeen

Multilaterale samenwerking en inclusieve groei door versterkte multilaterale betrokkenheid en overige inzet; de inzet van cultuur en sport in ontwikkelingslanden om een sociale en kansrijke samenleving te stimuleren, het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid in Nederland en steun aan Oekraïne.

Tevens zetten we in op het bevorderen van migratiesamenwerking, het verbeteren van de perspectieven van vluchtelingen en gastgemeenschappen (met focus op bescherming, onderwijs en werk) en het verlenen van noodhulp ter leniging van humanitaire nood wereldwijd, via internationale en nationale partners. De kosten van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen worden aan het ODA-budget toegeschreven. De uitgaven worden verantwoord op de begrotingen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Asiel en Migratie en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Beleidsinzet toegelicht

Internationale Financiële Instellingen

Nederland draagt via algemene bijdragen aan multilaterale ontwikkelingsbanken en ontwikkelingsfondsen bij aan ontwikkelingsamenwerking.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Versterkte kaders voor ontwikkeling (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BHO						
05.01 Multilaterale samenwerking	341.316	341.316	376.995	376.995	196.007	196.007
05.02 Overig armoedebeleid	81.831	79.428	110.496	104.020	77.624	70.019
05.03 Oekraïne	0	0	0	0	237.000	237.000
FIN						
04.50.01 Multilaterale ontwikkelingsbanken en fondsen	51.980	51.980	0	0	0	0
04.50.07 IBRD (onderdeel Wereldbank)	28.338	28.338	0	0	0	0
04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	38.333	38.333	28.440	28.440	0	0
04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	266.480	266.480	268.290	268.290	323.080	323.080
04.50.13 Bijdrage EU voor rente Oekraïne	0	0	34.436	34.436	41.436	41.436
04.52.01 Technische assistentie	1.749	0	2.069	0	2.361	500
Eerstejaarsopvang asielzoekers						
37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)	1.159.647	1.159.647	1.281.998	1.281.998	0	0
37.02 Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	0	0	0	0	1.833.252	1.833.252
01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	29.823	29.823	30.747	30.747	30.747	30.747
03.70 Voortgezet onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	9.606	9.606	9.904	9.904	9.904	9.904
Totaal	2.009.103	2.004.951	2.143.375	2.134.830	2.751.411	2.741.945

Financiële instrumenten

BHO

- Bijdragen aan VN-instellingen, zoals UNDP, UNICEF en UNIDO.
- Bijdragen aan de begrotingen van Internationale Financiële Instellingen (IFI's), waaronder regionale ontwikkelingsbanken zoals de *African Development Bank* (AfDB) en fondsen via middelenaanvullingen en kapitaalverhogingen.

- Bijdragen aan specifieke programma's, assistent deskundigenprogramma's en trustfondsen.
- Compensatie van de Wereldbank (IDA) en de regionale ontwikkelingsbanken voor schulverlichting geeft ontwikkelingslanden de financiële ruimte om een sterker eigen armoedebeleid te voeren.
- Voor betere coördinatie op het Oekraïne-dossier is besloten om in de Begrotingen 2025 van BHO en BZ een separaat subartikel voor Oekraïne in te richten. Op de BHO-begroting worden de budgetten voor steun aan Oekraïne gebundeld onder subartikel 5.3. Bestaande budgetten op de BHO-begroting voor de financiering van steun aan Oekraïne worden overgebracht naar dit nieuwe subartikel. Hieronder vallen onder andere de thema's wederopbouw en humanitaire hulp.

Financiën

- Bijdragen aan de begroting van de Internationale Financiële Instellingen (IFI's) via middelen aanvulling, kapitaalverhogingen en specifieke programma's of trustfondsen ter bestrijding van armoede in ontwikkelingslanden over een breed spectrum aan sectoren, o.a. op terrein van economische en sociale sectoren.
- De verplichting en uitgave opgenomen in 2025 betreft de bijdrage aan de International Development Association (IDA), het onderdeel van de Wereldbankgroep dat concessionele leningen – en in beperkte mate schenkingen – verstrekt aan de armste landen in de wereld. Elke drie jaar worden de middelen voor dit onderdeel van de Wereldbank aangevuld door donoren.
- Bijdragen aan de steun voor Oekraïne voor wederopbouw, huisvesting en begrotingssteun. In december 2022 is in de Ecofin besloten om de rente op de door de EU aan Oekraïne geleende middelen in 2023 (€ 18 mld.) door de EU-lidstaten te compenseren. De rentebijdrage voor Nederland zal tussen 2024 t/m 2027 circa € 41 mln. per jaar bedragen. De hoogte van de bijdrage per lidstaat wordt bepaald door het bni-aandeel (bruto nationaal inkomen) van de lidstaat aan de EU-begroting. De hoogte van de bijdrage per lidstaat wordt jaarlijks geüpdatet.
- Verlenen van technische assistentie aan counterparts in de landen die behoren tot de Nederlandse kiesgroeplanden bij IMF, Wereldbank en EBRD. De technische assistentie is er vooral op gericht om deze kiesgroeplanden te ondersteunen in hun financieel-economische beleid. Daarbij wordt gebruik gemaakt van Nederlandse expertise.

Eerstejaarsopvang asielzoekers

- Dit betreft de kosten van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen, die aan het ODA-budget worden toegeschreven. De uitgaven worden verantwoord op de begrotingen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Asiel en Migratie en Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Beleidsthema 9: Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven

Algemeen

Onder overige uitgaven zijn de uitgaven gegroepeerd die niet onder één van de beleidsinhoudelijke hoofdstukken kunnen worden ondergebracht. Dit betreft vooral de apparaatsuitgaven voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken waarbij het merendeel van de uitgaven bestemd is voor het postennet en de uitgaven voor attachés, die vanuit de verschillende vakdepartementen worden uitgezonden naar de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland om met hun specifieke kennis mede invulling te geven aan het buitenlands beleid.

Beleidsinzet toegelicht

Postennet

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is eigenaar van het netwerk van diplomatieke vertegenwoordigingen dat bemenst wordt door uitgezonden en lokaal personeel van BZ en andere overheidsinstanties. Het netwerk van diplomatieke vertegenwoordigingen dient Nederlandse belangen wereldwijd. Zo is het postennet van belang om Nederlanders in nood te kunnen bijstaan, voor de economische dienstverlening (die bijdraagt aan het Nederlandse verdienvermogen incl. landbouw), als onderdeel van de ontwikkelingsrelatie met andere landen en om onze waarden op het terrein van mensenrechten te kunnen uitdragen.

De coalitieafspraken over de bezuinigingen op het apparaat Rijksoverheid zijn van directe invloed op het postennet. Het kabinet zal deze financiële taakstelling op het apparaat Rijksoverheid verantwoord en realiseerbaar inboeken met in het bijzonder aandacht voor het belang van een adequaat postennetwerk in het buitenland. In dit kader is afgesproken om de bezuinigingen op het postennet te beperken tot 10%. Het besparingsverlies wordt voor circa een derde deel opgevangen door het inzetten van ODA-budget van de BHO-begroting (oplopend tot EUR 24,7 miljoen structureel). Dit bedrag is in lijn met de reguliere ODA-bijdrage aan het postennet op de begroting van BZ (een derde deel). Deze bezuiniging wordt volgens dezelfde werkwijze als de rest van de bezuinigingen verdeeld over de verschillende beleidsthema's. Circa twee derde deel van het besparingsverlies (EUR 52,0 miljoen) wordt aan de BZ-begroting toegevoegd uit algemene middelen. Bij de besparingsopgave op het apparaatsbudget alsmede op de programmabudgetten van BZ en BHO wordt rekening gehouden met verschuivingen op het wereldtoneel. Daarnaast zullen bij de invulling van de bezuinigingsopdracht Ministeries worden betrokken die voor hun internationale activiteiten afhankelijk zijn van een adequaat postennet.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven (bedragen x EUR 1 000)						
Begroting/beleidsrelin/artikel/omschrijving	2023		2024		2025	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ						
05.01 Geheim	0	0	0	0	0	0
06.01 Nog onverdeeld (HGIS; reservering loon- en prijsbijstelling)	0	0	17.348	0	26.031	0
07.01 Apparaat (personeel en materieel)	1.013.749	332.104	1.181.840	364.211	989.826	358.053
BHO						
05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	0	0	- 54.347	- 54.347	- 2.318	- 2.318
JenV						
91.01.01 Eigen personeel/attachés	3.022	0	2.902	0	2.902	0
92 Nog onverdeeld	0	0	0	0	- 41	0
BZK						
02.01 Nationale veiligheid	576	0	0	0	0	0
11.01 Centraal apparaat (attachés)	230	0	238	0	238	0
OCW						
95.01 Eigen personeel/attachés	2.539	0	4.383	0	4.353	0
FIN						
01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.270	0	1.312	0	0	0
01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	409	0	423	0	0	0
08.01.01 Centraal apparaat (attachés)	1.286	0	1.328	0	1.197	0
09 Douane	0	0	0	0	1.564	0
DEF						
08.02.11/12 Apparaatsuitgaven; Attachés	23.396	0	29.099	0	27.526	0
10 Apparaat kerndepartement	0	0	- 550	0	- 550	0
11 Geheim	4.353	0	5.000	0	5.000	0
12 nog onverdeeld Prijs	0	0	0	0	3.500	0
IenW						
98.01 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	3.244	0	3.348	0	3.325	0
EZ						
2.65 Bijdrage aan RVO (IA-netwerk)	7.477	0	13.296	0	11.145	0
2.65 Bijdrage aan RVO (NFIA)	13.176	0	14.763	0	14.188	0
LVVN						
24.65 Bijdrage aan agentschappen (attachés)	21.801	0	22.458	0	20.642	0
50 Apparaat (attachés)	6.723	0	2.398	0	2.398	0
SZW						
96.20 Apparaatsuitgaven	835	0	916	0	612	0
VWS						
10.30.21 Apparaatsuitgaven; Personele uitgaven (attachés)	2.233	0	2.462	0	2.269	0
10.30.22 Apparaatsuitgaven; Materiele uitgaven	777	0	0	0	0	0
Aanvullende Post						
55.02 Reservering Vredespaleis	0	0	0	0	11.928	0

Financiële instrumenten

BZ

- Betreft de uitgaven die samenhangen met de HGIS-indexering en onvoorziene uitgaven.

- De apparaatsuitgaven van zowel het postennetwerk in het buitenland als het departement in Den Haag, exclusief de personele uitgaven voor de politieke leiding en vak-attachés van andere ministeries zijn hierin opgenomen. Het omvat de verplichtingen voor en uitgaven aan het ambtelijk personeel, de overige personele uitgaven en het materieel.

BHO

- Het ODA-budget is aangepast als gevolg van de ontwikkeling van het BNI tot en met de Voorjaarsnota (CEP van het CPB). Het ODA-budget is niet aangepast naar aanleiding van de Macro Economische Verkenning. Er kan sprake zijn van wijzigingen in toerekeningen aan het ODA-budget, zoals de toerekening van uitgaven van de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen. Gedurende het begrotingsjaar worden de middelen op dit artikelonderdeel ingezet om onder andere deze fluctuaties op te vangen, zodat niet direct hoeft te worden ingegrepen in ODA-programma's.

Diverse ministeries

- Uitgaven ten behoeve van attachés van verschillende ministeries. Het attaché-netwerk biedt Nederland permanente aanwezigheid in de wereld waarin attachés kansen identificeren en creëren, voorzien in informatie en kennis, relaties onderhouden en bouwen met verschillende partners, en de belangen van Nederland behartigen. Diverse ministeries zijn via vak-attachés vertegenwoordigd in het buitenland.
- Gezamenlijke aansturing van het *Netherlands Foreign Investment Agency* (NFIA) door EZ en BHO. De NFIA helpt en adviseert bedrijven uit het buitenland bij het opzetten, uitrollen en/of uitbreiden van hun internationale activiteiten in Nederland. De NFIA focust daarbij op het aantrekken van buitenlandse investeringen die bijdragen aan bestaande Nederlandse ecosystemen en clusters. De NFIA richt zich daarnaast op de promotie van Nederland in het buitenland als een land met een aantrekkelijk investerings- en vestigingsklimaat en speelt een actieve rol bij het in stand houden daarvan.

BIJLAGEN

Bijlage 1: De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2024

Tabel 10 De HGIS verticaal: wijzigingen na de Miljoenennota 2024 (bedragen in miljoenen euro's)						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
HGIS-uitgaven						
Stand Miljoenennota 2024	9.554	9.090	9.184	9.492	9.824	0
<i>Intensivering</i>	118	82	33	49	65	72
<i>Ombuigingen</i>	- 94	- 398	- 658	- 2761	- 2969	- 2993
<i>Generaal dossier</i>	17	51	51	51	51	51
<i>Kasschuiven</i>	- 33	- 123	157	0	- 70	0
<i>Overboekingen</i>						
<i>Aanvullende Post</i>	102	8	1	1	1	1
<i>Overboekingen met andere begrotingen</i>	- 23	0	66	68	64	46
<i>Plafondcorrecties</i>	282	335	51	49	63	74
<i>Prijsbijstelling</i>	16	7	0	1	- 1	- 1
<i>Eindejaarsmarge</i>	101	0	0	0	0	0
<i>Extrapolatie</i>	0	0	0	0	0	10193
<i>Desalderingen</i>	12	0	0	0	0	0
<i>Technisch</i>	- 343	- 375	- 69	- 69	- 31	- 32
<i>Niet-plafondrelevant</i>	2425	2048	2116	83	42	42
Stand Miljoenennota 2025	12.134	10.725	10.932	6.964	7.039	7.453
HGIS-ontvangsten						
Stand Miljoenennota 2024	340	260	237	350	149	0
<i>Kasschuiven</i>	- 123	123	0	0	0	0
<i>Extrapolatie</i>	0	0	0	0	0	148
<i>Desalderingen</i>	12	0	0	0	0	0
<i>Technisch</i>	30	14	14	13	10	9
<i>Niet-plafondrelevant</i>	268	28	50	42	0	0
Stand Miljoenennota 2025	527	425	301	405	159	157
Saldo HGIS-uitgaven en -ontvangsten	11.607	10.300	10.631	6.559	6.880	7.296

Bijlage 2a: De HGIS uitgaven horizontaal: meerjarencijfers per begroting

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
V Buitenlandse Zaken														
01 Versterkte internationale rechtsorde														
01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	77.390	21.054	59.260	21.932	56.735	21.932	56.735	21.932	56.735	21.932	56.735	21.932	56.735	21.932
01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	68.143	36.837	68.902	39.055	51.903	26.839	51.463	26.216	44.970	27.631	42.533	30.294	45.375	32.885
01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	9.243		19.242		13.395		13.141		13.141		10.225		10.225	
02 Veiligheid en stabiliteit														
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	92.826		36.868		61.208		24.496		24.776		24.297		24.400	
02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.916		19.207		6.552		6.074		7.531		5.304		5.636	
02.03 Wapenbeheersing	14.917	3.216	11.227	3.252	11.349	3.252	11.349	3.252	11.349	3.252	11.349	3.252	11.349	3.252
02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	181.233	75.299	194.154	69.850	180.803	61.124	180.545	62.013	180.861	60.028	181.232	66.108	185.878	70.219
02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	32.987	13.195	33.672	13.706	29.652	11.861	27.231	10.893	18.727	7.491	16.675	6.669	17.939	7.176
02.06 Oekraïne (V)	0		0		55.000		61.000		28.000		28.000		28.000	
03 Effectieve Europese samenwerking														
03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	938.733	863.000	938.733	863.000	938.733	863.000	938.733	863.000	938.733	863.000	938.733	863.000	938.733	863.000
03.02 Europees ontwikkelingsfonds	98.094	98.094	71.652	71.652	38.644	38.644	75.000	75.000	41.000	41.000	41.000	41.000	41.000	41.000
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	34.377	26.820	20.442	6.579	21.431	6.975	21.431	6.975	14.170	5.668	14.170	5.668	14.170	5.668
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.117		5.599		5.599		5.599		5.254		5.198		5.207	
04 Consulaire dienstverlening en uitdragen Nederlandse waarden														
04.01 Consulaire dienstverlening in het buitenland	16.113		16.561		14.681		14.705		14.712		14.723		14.723	
04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	22.310		22.018		16.792		16.792		17.464		17.464		17.464	
04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	8.306		8.433		6.069		6.785		4.550		3.028		3.681	
04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	26.109	857	25.278		19.794		19.124		12.644		10.166		10.162	
05-01 Geheim	0		0		0		0		0		0		0	
06-01 Nog onverdeeld (HGIS; reservering loon- en prijsbijstelling)	0		17.348		26.031		20.275		44.564		80.546		118.165	
07-01 Apparaat (personeel en materieel)	1.013.749	332.104	1.181.840	364.211	989.826	358.053	964.267	363.889	934.443	369.410	905.574	374.922	894.268	377.172

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029							
Totaal	2.655.563	1.470.476	2.750.436	1.453.237	2.544.197	1.391.680	2.514.745	1.433.170	2.413.624	1.399.412	2.406.952	1.412.845	2.443.110	1.422.304
VI Justitie en Veiligheid														
31 Nationale politie														
31.03.02 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie;	8.855	8.855	9.147	9.147	9.147	9.147	9.147	9.147	9.147	9.147	9.147	9.147	9.147	9.147
internationale samenwerkingsoperaties														
33 Veiligheid en criminaliteitsbestrijding														
33.01.01 Apparaat Openbaar ministerie	849	899	899	899	899	899	899	899	899	899	899	899	899	899
33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	111	111	140	140	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
33.03.03 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname														
36 Contraterrorisme en Nationaal veiligheidsbeleid														
36.02.05 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	414	25.100	40.800	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100
37 Migratie														
37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)	1.159.647	1.159.647	1.281.998	1.281.998	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
91 Apparaatsuitgaven kerndepartement														
91.01.02.17 SSO's (Europol en Eurojust)	12.364	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237	23.237
91.01.02.19 Overig materiaal (WIPO)	252	417	417	417	417	417	417	417	417	417	417	417	417	417
91.01.01 Eigen personeel/attachés	3.022	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902
92 Nog onverdeeld	0	0	-41	-38	-69	-96	-93	-93	-93	-93	-93	-93	-93	-93
Totaal	1.185.514	1.168.613	1.343.840	1.291.285	77.561	9.347	49.864	9.347	49.833	9.347	49.806	9.347	49.809	9.347
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties														
02.01 Nationale veiligheid	576	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11.01 Centraal apparaat (attachés)	230	238	238	238	238	238	238	238	238	238	238	238	238	238
Totaal	806	0	238	0	238	0	238	0	238	0	238	0	238	0
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap														
01 Primair onderwijs														
01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	29.823	29.823	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747
03 Voortgezet onderwijs														
03.70 Voortgezet onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	9.606	9.606	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904
06 Hoger Beroepsonderwijs														
06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	2.963	2.873	2.963	2.873	2.480	2.390	2.480	2.390	2.480	2.390	2.480	2.390
07 Wetenschappelijk Onderwijs														
07 Wetenschappelijk onderwijs	58.133	52.584	59.994	55.308	59.431	55.308	51.403	47.280	51.403	47.280	51.402	47.280	51.403	47.281
08 Internationaal onderwijsbeleid														

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	185	312	185	185	61	0	0
08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	480	480	480	480	480	430	442
14 Cultuur; subsidies	8.920	0	8.219	500	6.006	350	2.636
16 Onderzoek en wetenschapsbeleid							
16.70 Onderzoek en wetenschapsbeleid; bekostiging NWO/Poolonderzoek	454	454	454	454	454	454	454
95 Apparaatskosten							
95.01 Eigen personeel/attachés	2.539	4.353	4.353	4.353	4.353	4.353	4.353
Totaal	113.013	95.340	99.286	99.786	105.888	91.125	102.419
IXB Financiën							
01 Belastingen							
01.03.01 Belastingdienst; eigen personeel (attachés)	1.270	1.312					
01.04.01 Belastingdienst; ICT materieel (attachés)	409	423					
02 Financiële markten							
02.44.09 Financiële markten; opdrachten							
04 Internationale financiële betrekkingen							
04.50.01 Multilaterale ontwikkelingsbanken en fondsen	51.980	51.980					
04.50.07 IBRD (onderdeel Wereldbank)	28.338	28.338					
04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	38.333	38.333	28.440	28.440			
04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	266.480	266.480	268.290	323.080	329.438	428.199	205.675
04.50.13 Bijdrage EU voor rente Oekraïne		34.436	34.436	41.436	41.436	41.436	273.413
04.52.01 Technische assistentie	1.749	2.069	2.361	500	500	2.031	500
08.01.01 Centraal apparaat (attachés)	1.286	1.328	1.197	1.223	1.139	1.065	1.071
09 Douane							
Totaal	389.845	385.131	331.166	369.638	371.374	210.162	277.914
X Defensie							
01 Opdracht inzet							
01.01.23 Internationale inzet (BIV)	1.136.963	3.454.798	2.023.616	2.200.703	203.574	200.859	200.859
08 Defensie Ondersteuningscommando							
08.02.11/12 Apparaatsuitgaven; Attachés	23.396	29.099	27.526	27.374	27.191	26.274	26.091
09 Algemeen	9.730	12.060	- 2.794	706	300		
10 Apparaat kerndepartement							
10.01.01 Kerndepartement		- 550	- 550	- 550	- 550	- 550	- 550
11 Geheim	4.353	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
12 nog onverdeeld Prijs							
Totaal	1.174.442	0 3.500.407	0 2.056.298	0 2.233.233	0 235.515	0 231.583	0 231.400
XII Infrastructuur en Waterstaat							

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
11.01 Integraal waterbeleid (Partners voor Water/Blue Deal)	23.790	18.900	20.035	10.757	8.717	4.600	4.730
17.01 Luchtvaart (ICAO)	1.234	1.455	1.455	1.455	1.455	1.455	1.455
18.01 Scheepvaart en havens (CCR en IMO)	1.032	1.156	1.155	1.155	1.155	1.155	1.155
19 Internationaal Beleid	3.499	3.502	3.062	3.889	3.558	3.267	3.299
23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO en ECMWF)	3.960	35	4.305	35	4.121	35	4.559
97.01 Algemeen departement	1.789	1.789	816	4.400	3.325	3.325	3.325
98.01 Apparaatsuitgaven (attachés personeel en materieel)	3.244	3.348	3.325	3.325	3.325	3.325	3.325
Totaal	38.548	1.824	855	24.860	22.331	18.314	18.523
XIII Economische Zaken							
1 Goed functionerende economie en markten							
1.55 Opdrachten	0	234	181	181	179	177	177
1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	2.681	3.927	3.079	3.084	3.042	3.006	3.010
2 Bedrijvenbeleid: innovatie en duurzaam ondernemen							
2.65 Bijdrage aan RVO (IA-netwerk)	7.477	13.296	11.145	10.901	10.592	10.293	10.192
2.65 Bijdrage aan RVO (NFIA)	13.176	14.763	14.188	13.544	12.185	11.843	11.728
2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.009	1.917	1.420	1.570	1.570	1.570	1.570
41 Nog onverdeeld	24.343	0	30.013	0	27.568	0	26.677
Totaal	24.343	34.137	0	29.280	0	26.889	0
XIV Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur							
21 Land- en tuinbouw							
21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	11.986	7.846	7.244	7.544	7.544	7.544	7.544
22 Natuur, visserij en gebiedsgericht werken							
22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties rijk	1.822	1.841	1.841	1.840	1.840	1.840	1.840
23.75 Wageningen Research	3.677	3.843	3.056	3.119	2.528	2.008	2.065
24 Uitvoering en toezicht							
24.65 Bijdrage aan agentschappen (attachés)	21.801	22.458	20.642	20.376	19.339	18.383	18.274
50 Apparaat (attachés)	6.723	2.398	2.398	2.398	2.398	2.398	2.398
Totaal	46.009	7.846	7.244	38.796	36.701	34.815	34.807
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid							
02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	18	9	9	9	9	9	9
96.20 Apparaatsuitgaven	835	916	612	612	612	612	612

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal	853	0 925	0 621	0 621	0 621	0 621	0 621
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport							
09.10 Algemeen;	5.474	1.606 5.848	1.930 5.848	1.930 3.868	3.868	3.868	3.868
Internationale samenwerking							
10.30.21 Apparaatsuitgaven; Personele uitgaven (attachés)	2.233	2.462	2.269	2.126	1.644	1.411	1.377
10.30.22 Apparaatsuitgaven;	777						
Materiele uitgaven							
Totaal	8.484	1.606 8.310	1.930 8.117	1.930 5.994	0 5.512	0 5.279	0 5.245
XVII Buitenlandse Handel & Ontwikkelingshulp							
01 Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen							
01.01 Duurzaam handels- en investeringsysteem, incl. MVO	28.571	19.600 36.564	22.415 32.130	19.451 33.307	17.293 34.131	16.750 36.152	18.771 37.712
01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	127.480	104.469	105.176	97.273	95.273	95.273	95.273
01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	483.093	481.101 508.510	506.230 399.511	397.231 408.646	406.366 415.009	412.729 464.580	504.718 502.438
02 Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat							
02.01 Voedselzekerheid	388.412	388.412 392.345	358.536 358.536	326.447 326.447	317.557 317.557	317.557 355.699	385.164 385.164
02.02 Water	201.682	201.682 192.107	192.107 170.330	164.934 164.934	167.460 167.460	187.574 187.574	203.112 203.112
02.03 Klimaat	307.055	305.294 350.480	348.482 379.937	378.314 360.353	342.421 342.421	383.317 381.404	413.071 411.158
03 Sociale vooruitgang							
03.01 Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	515.235	508.392 510.262	508.553 447.355	445.646 403.822	402.113 404.509	452.889 451.180	490.263 488.554
03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	51.930	51.930 47.609	47.609 39.358	39.358 36.533	37.908 37.908	42.460 42.460	45.978 45.978
03.03 Maatschappelijk middenveld	206.413	206.413 202.859	202.859 154.074	154.074 152.716	158.459 158.459	177.492 177.492	192.195 192.195
03.04 Onderwijs	57.097	57.097 63.993	63.993 52.202	52.202 48.453	48.453 50.277	56.315 56.315	60.980 60.980
04 Vrede, veiligheid, en duurzame ontwikkeling							
04.01 Humanitaire hulp	637.858	637.441 594.017	593.000 473.901	472.884 411.058	410.041 376.184	421.247 420.230	456.057 455.040
04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	266.912	266.912 291.295	291.295 297.015	266.925 266.925	258.068 258.068	289.065 289.065	313.010 313.010
04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	208.838	208.838 200.655	200.655 180.288	180.288 163.731	169.980 169.980	190.478 190.478	206.256 206.256
05 Multilaterale samenwerking en overige inzet							
05.01 Multilaterale samenwerking	341.316	341.316 376.995	376.995 196.007	196.007 172.027	173.061 173.061	194.090 194.090	208.423 208.423
05.02 Overig armoedebeleid	81.831	79.428 110.496	104.020 77.624	70.019 73.427	66.971 92.594	89.642 89.215	87.037 96.902
05.03 Oekraïne	0	0	237.000	237.000	0	0	0
05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	0	0 -54.347	-2.318 -54.347	0 -2.318	0 30.706	30.706 174.768	214.114 214.114

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029							
Totaal	3.903.723	3.753.856	3.928.309	3.796.211	3.598.126	3.466.037	3.119.652	2.993.090	3.123.597	3.001.072	3.610.614	3.488.863	3.923.228	3.801.392
XX Asiel en Migratie														
37 Asiel en Migratie														
37.02 Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	0	0	0	1.833.252	1.833.252	1.833.252	2.398.458	2.398.458	465.120	465.120	336.544	336.544	336.544	336.544
Totaal	0	0	0	1.833.252	1.833.252	1.833.252	2.398.458	2.398.458	465.120	465.120	336.544	336.544	336.544	336.544
XXII Klimaat en Groene Groei														
31 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering														
31.00 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	8.974	7508	37.061	34.500	2.440	2.497	2.430	2.370	2.430	2.370	2.370	2.370	2.376	2.376
Totaal	8.974	7508	37.061	34.500	2.440	2.497	0	2.430	0	2.370	0	2.370	0	2.376
LXXXVI Algemeen														
55.02 Reservering Vredespaleis				11.928	11.928	30.846	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal				11.928	11.928	30.846	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL UITGAVEN	9.550.117	6.892.200	134.388	7015.714	724.438	7.174.627	10.931.682	7.304.043	6.963.418	5.443.790	7.039.963	5.552.478	7.452.911	5.941.855

Bijlage 2b: De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per begroting

Tabel 12 De HGIS ontvangsten horizontaal: meerjarencijfers per ministerie en per begrotingsartikel							
Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
V Buitenlandse Zaken							
2 Veiligheid en stabiliteit							
10 Doorberekening Defensie diversen	0	0	242	242	242	242	242
40 Restituties contributies	5.572	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
3 Europese samenwerking							
30 Restitutie Raad van Europa	358	250	250	250	250	250	250
4 Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen							
10 Consulaire dienstverlening aan Nederlanders	11.836	19.500	19.500	19.500	19.500	19.500	19.500
20 Consulaire dienstverlening aan vreemdelingen	65.779	58.910	67.965	67.514	67.158	63.466	62.672
40 Doorberekening Defensie diversen	0	74	74	74	74	74	74
41 Ontvangsten verkeersnotificaties	354	200	200	200	200	200	200
5 Geheim							
10 Geheim							
7 Apparaat							
10 Diverse ontvangsten	46.536	29.671	177.271	28.571	28.571	28.571	28.571
11 Koersverschillen	12.678						
<i>Totaal</i>	<i>143.113</i>	<i>109.605</i>	<i>266.502</i>	<i>117.351</i>	<i>116.995</i>	<i>113.303</i>	<i>112.509</i>
IXB Financiën							
04.50.03 Ontvangsten IFI's	2.137	20.942	1.708	1.614	1.540	1.407	1.407
<i>Totaal</i>	<i>2.137</i>	<i>20.942</i>	<i>1.708</i>	<i>1.614</i>	<i>1.540</i>	<i>1.407</i>	<i>1.407</i>
X Defensie							
01 Internationale inzet/BIV	75.493	326.813	103.191	132.814	242.198	1.407	1.407
<i>Totaal</i>	<i>75.493</i>	<i>326.813</i>	<i>103.191</i>	<i>132.814</i>	<i>242.198</i>	<i>1.407</i>	<i>1.407</i>
XVII Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp							
1 Duurzame economische ontwikkeling, handel en ontwikkeling							
1.10 ontvangsten internationaal ondernemen	33.598	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
1.30/40 ontvangsten DGGF	25.555	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
5 Multilaterale samenwerking en overige inzet							
5.20 Ontvangsten en restituties m.b.t. leningen	18.748	17.659	16.220	13.078	9.472	7.630	6.746
5.21 Ontvangsten OS	29.453	36.417	21.275	21.276	21.277	21.278	21.176
5.22 koersverschillen	25.739						
5.23 Diverse ontvangsten non-ODA	2.316	1.730	1.730				
<i>Totaal</i>	<i>135.409</i>	<i>69.806</i>	<i>53.225</i>	<i>48.354</i>	<i>44.749</i>	<i>42.908</i>	<i>41.922</i>
XXII Klimaat en Groene Groei							
01.04 Een doelmatige energievoorziening	8						
<i>Totaal</i>	<i>8</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
TOTAAL ONTVANGSTEN	356.160	527.166	424.626	300.133	405.482	159.025	157.245

Bijlage 3: De non-ODA uitgaven naar beleidsthema

Tabel 13 De non-ODA uitgaven naar beleidsthema					
Begroting	Omschrijving	2023	2024	2025	Artikel
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid					
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	56.336	37.328	34.803	V-01.01
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	31.306	29.847	25.064	V-01.02
	01.03 Gastlandbeleid internationale organisaties	9.243	19.242	13.395	V-01.03
JenV	33.03.01 Opsporing en vervolging; NFI	849	899	899	VI-33.03.10
	91.01.02.19 Overig materiaal (WIPO)	252	417	417	VI-91.01.09
	91.01.02.17 SSO's (Europol en Eurojust)	12.364	23.237	23.237	VI-91.01.07
lenW	17.01 Luchtvaart (ICAO)	1.234	1.455	1.455	XII-17.01
	18.01 Scheepvaart en havens (CCR en IMO)	1.032	1.156	1.155	XII-18.01
SZW	02.24 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet; Contributie CASS	18	9	9	XV-02.24
	<i>Subtotaal</i>	<i>112.634</i>	<i>113.590</i>	<i>100.434</i>	
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit					
BZ	02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	92.826	36.868	61.208	V-02.01
	02.02 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	15.916	19.207	6.552	V-02.02
	02.03 Wapenbeheersing	11.701	7.975	8.097	V-02.03
	02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	105.934	124.304	119.679	V-02.04
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	19.792	19.966	17.791	V-02.05
	02.06 Oekraïne (V)	0	0	55.000	V-02.06
BHO	04.01 Humanitaire hulp	417	1.017	1.017	XVII-04.01
JenV	36.02.05 Nat. Veiligheid en Terrorismebestrijding	414	25.100	40.800	VI-36.02.58
DEF	01.01.23 Internationale inzet (BIV)	1.136.963	3.454.798	2.023.616	X-01.01.01
	09 Algemeen	9.730	12.060	- 2.794	X-09.01
	<i>Subtotaal</i>	<i>1.393.693</i>	<i>3.701.295</i>	<i>2.330.966</i>	
3. Effectieve Europese samenwerking					
BZ	03.01 Afrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	75.733	75.733	75.733	
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	7.557	13.863	14.456	V-03.03
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie	5.117	5.599	5.599	V-03.04
	<i>Subtotaal</i>	<i>88.407</i>	<i>95.195</i>	<i>95.788</i>	
4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen					
BZ	04.01 Consulaire dienstverlening in het buitenland	16.113	16.561	14.681	V-04.01
	04.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	22.310	22.018	16.792	V-04.02
	04.03 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	8.306	8.433	6.069	V-04.03
	04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	25.252	25.278	19.794	V-04.04
OCW	08.77 Internationaal onderwijs; Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken	480	480	480	XIII-08.77
	14 Cultuur; subsidies	8.920	8.219	6.306	XIII-14.71

Begroting	Omschrijving	2023	2024	2025	Artikel
	<i>Subtotaal</i>	<i>81.381</i>	<i>80.989</i>	<i>64.122</i>	
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen					
BHO	01.01 Duurzaam handels- en investeringsstelsel, incl. MVO	8.971	14.149	12.679	XVII-01.01
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	127.480	104.469	105.176	XVII-01.02
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	1.992	2.280	2.280	XVII-01.03
EZ	1.55 Opdrachten	0	234	181	XIII-11.55
	1.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	2.681	3.927	3.079	XIII-11.95
	2.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.009	1.917	1.420	XIII-13.95
	<i>Subtotaal</i>	<i>142.133</i>	<i>126.976</i>	<i>124.815</i>	
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat					
BHO	02.03 Klimaat	1.761	1.998	1.623	XVII-02.03
lenW	11.01 Integraal waterbeleid (Partners voor Water/Blue Deal)	23.790	18.900	20.035	XII-11.01
	19 Internationaal Beleid	3.499	3.502	3.062	XII-19.02
	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO en ECMWF)	3.925	4.235	4.270	XII-23.01
	97.01 Algemeen departement	0	0	4.400	XII 97.01
LVDN	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	4.140	4.089	3.468	XIV-21.95
	22.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties	1.822	1.841	1.841	XIV-22.95
	23.75 Wageningen Research	3.677	3.843	3.056	XIV-23.75
KGK	31.00 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	1.466	2.561	2.440	XXII-31.00
	<i>Subtotaal</i>	<i>44.080</i>	<i>40.969</i>	<i>44.195</i>	
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)					
BHO	03.01 Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	6.843	1.709	1.709	XVII-03.01
OCW	07 Wetenschappelijk onderwijs	5.549	4.686	4.123	VIII-07.70/76
	06.70 Hoger beroepsonderwijs	0	90	90	VIII-06.70
	08.71 Internationaal onderwijs; Subsidies	185	312	185	VIII-08.71
	16.70 Onderzoek en wetenschapsbeleid; bekostiging NWO/Poolonderzoek	0	1.647	0	VIII-16.70
VWS	09.10 Algemeen; Internationale samenwerking	3.868	3.918	3.918	XVI-09.10
	<i>Subtotaal</i>	<i>16.445</i>	<i>12.362</i>	<i>10.025</i>	
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling					
BHO	05.02 Overig armoedebeleid	2.403	6.476	7.605	XVII-05.02
FIN	04.52.01 Technische assistentie	1.749	2.069	1.861	IX-04.52.01
	<i>Subtotaal</i>	<i>4.152</i>	<i>8.545</i>	<i>9.466</i>	
9. Apparaatskosten (incl. posten) en overige uitgaven					
BZ	05 Geheim	0	0	0	V-05.01
	06 Nominaal en onvoorzien	0	17.348	26.031	V-06.01
	07 Apparaat	681.645	817.629	631.773	V-07.01
Div. dept.	Attachés	93.347	103.776	100.268	Div. Begrotingen
Aanvullende Post	55.02 Reservering Vredespaleis	0	0	11.928	
	<i>Subtotaal</i>	<i>774.992</i>	<i>938.753</i>	<i>770.000</i>	

Begroting	Omschrijving	2023	2024	2025	Artikel
Totaal non-ODA		2.657.917	5.118.674	3.549.811	

Bijlage 4: De ODA-uitgaven naar beleidsthema

Tabel 14 De ODA-uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1000)					
Begroting	Omschrijving	2023	2024	2025	Artikel
1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid					
BZ	01.01 Goed functionerende internationale instellingen met een breed draagvlak	21.054	21.932	21.932	V-01.01
	01.02 Bescherming en bevordering van mensenrechten	36.837	39.055	26.839	V-01.02
JenV	33.03.03 Opsporing en vervolging; drugsbestrijding Suriname	111	140	200	VI-33.03.39
	<i>Subtotaal</i>	<i>58.002</i>	<i>61.127</i>	<i>48.971</i>	
2. Vrede, veiligheid en stabiliteit					
BZ	02.03 Wapenbeheersing	3.216	3.252	3.252	V-02.03
	02.04 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	75.299	69.850	61.124	V-02.04
	02.05 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	13.195	13.706	11.861	V-02.05
BHO	04.01 Humanitaire hulp	637.441	593.000	472.884	XVII-04.01
	04.02 Opvang en bescherming in de regio en migratiesamenwerking	266.912	291.295	297.015	XVII-04.02
	04.03 Veiligheid en rechtstaatontwikkeling	208.838	200.655	180.288	XVII-04.03
JenV	31.03.02 Kwaliteit, Arbeidsvoorwaarden en ICT politie; internationale samenwerkingsoperaties	8.855	9.147	9.147	VI-31.03.21
	<i>Subtotaal</i>	<i>1.213.756</i>	<i>1.180.905</i>	<i>1.035.571</i>	
3. Effectieve Europese samenwerking					
BZ	03.01 Afdrachten aan de Europese Unie (HGIS-toerekening)	863.000	863.000	863.000	V-03.01
	03.02 Europees ontwikkelingsfonds	98.094	71.652	38.644	V-03.02
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	26.820	6.579	6.975	V-03.03
	<i>Subtotaal</i>	<i>987.914</i>	<i>941.231</i>	<i>908.619</i>	
4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen					
BZ	04.04 Uitdragen Nederlandse waarden en belangen	857	0	0	V-04.04
OCW	14 Cultuur; subsidies	0	0	500	VIII-14.71/76
	<i>Subtotaal</i>	<i>857</i>	<i>0</i>	<i>500</i>	
5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen					
BHO	01.01 Duurzaam handels- en investeringssysteem, incl. MVO	19.600	22.415	19.451	XVII-01.01
	01.02 Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie	0	0	0	XVII-01.02
	01.03 Versterkte private sector en arbeidsmarkt in ontwikkelingslanden	481.101	506.230	397.231	XVII-01.03
	<i>Subtotaal</i>	<i>500.701</i>	<i>528.645</i>	<i>416.682</i>	
6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat					
BHO	02.01 Voedselzekerheid	388.412	392.345	358.536	XVII-02.01
	02.02 Water	201.682	192.107	170.330	XVII-02.02
	02.03 Klimaat	305.294	348.482	378.314	XVII-02.03
lenW	23.01 Meteorologie, seismologie en aardobservatie (contributie WMO en ECMWF)	35	39	35	XII-23.01
	97.01 Algemeen departement	1.789	816	0	XII-97.01
KGK	31.00 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	7.508	34.500	0	XIII-4.55

Begroting	Omschrijving	2023	2024	2025	Artikel
LVVN	21.95 Bijdragen (inter)nationale organisaties (w.o. FAO en UNEP)	7.846	7.244	7.544	XIV-21.95
	<i>Subtotaal</i>	<i>912.566</i>	<i>975.533</i>	<i>914.759</i>	
7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs)					
BHO	03.01 Mondiale gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	508.392	508.553	445.646	XVII-03.01
	03.02 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	51.930	47.609	39.358	XVII-03.02
	03.03 Maatschappelijk middenveld	206.413	202.859	154.074	XVII-03.03
	03.04 Onderwijs	57.097	63.993	52.202	XVII-03.04
OCW	06.70 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.873	2.873	VIII-06.70
	07 Wetenschappelijk onderwijs	52.584	55.308	55.308	VIII-07.70/76
	16.70 Onderzoek en wetenschapsbeleid; bekostiging NWO/Poolonderzoek	454	454	454	VIII-16.70
VWS	09.10 Algemeen; Internationale samenwerking	1.606	1.930	1.930	XVI-09.10
	<i>Subtotaal</i>	<i>881.349</i>	<i>883.579</i>	<i>751.845</i>	
8. Versterkte kaders voor ontwikkeling					
BHO	05.01 Multilaterale samenwerking	341.316	376.995	196.007	XVII-05.01
	05.02 Overig armoedebeleid	79.428	104.020	70.019	XVII-05.02
	05.03 Oekraïne	0	0	237.000	XVII-05.03
FIN	04.50.01 Multilaterale ontwikkelingsbanken en fondsen	51.980	0	0	IXB-05.50.01
	04.50.07 IBRD (onderdeel Wereldbank)	28.338	0	0	IXB-04.50.07
	04.50.08 IFC (onderdeel Wereldbank)	38.333	28.440	0	IXB-04.50.08
	04.50.09 IDA (onderdeel Wereldbank)	266.480	268.290	323.080	IXB-04.50.09
	04.50.13 Bijdrage EU voor rente Oekraïne	0	34.436	41.436	IXB-04.50.13
	04.52.01 Technische assistentie	0	0	500	IXB-04.52.01
Toerek.	37.02.20 COA (Eerstejaarsopvang asielzoekers)	1.159.647	1.281.998	0	VI-37.02.20
	37.02 Toegang, toelating en opvang vreemdelingen	0	0	1.833.252	XX-37.02
	01.70/01.75 Primair onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	29.823	30.747	30.747	VIII-01.70/75
	03.70 Voortgezet onderwijs (eerstejaarsopvang asielzoekers)	9.606	9.904	9.904	VIII-03.70
	<i>Subtotaal</i>	<i>2.004.951</i>	<i>2.134.830</i>	<i>2.741.945</i>	
9. Apparaatskosten (incl. postennet) en overige uitgaven					
BZ	07.01 Apparaat (personeel en materieel)	332.104	364.211	358.053	V-07.01
BHO	05.04 Nog te verdelen i.v.m. wijzigingen BNI en/of toerekeningen	0	- 54.347	- 2.318	XVII-05.04
	<i>Subtotaal</i>	<i>332.104</i>	<i>309.864</i>	<i>355.735</i>	
TOTAAL ODA		6.892.200	7.015.714	7.174.627	

Bijlage 5: De geplande ODA-uitgaven binnen de BHO-begroting per regio in 2025

Vooralsnog blijft de focus de komende periode op de drie focusregio's: Sahel, Hoorn van Afrika, en Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA). Deze HGIS-bijlage geeft jaarlijks een overzicht van de thematische gedelegeerde budgetten per land en van de toegerekende verwachte centrale bestedingen per regio, uitgesplitst naar de beleidsthema's van de BHO-begroting.

De tabel toont bij elke regio de focuslanden waar sprake is van een naar de ambassade te delegeren thematisch landenbudget (en soms ook een gedelegeerd regionaal budget). Vervolgens worden voor de hele regio per thema de verwachte centrale bestedingen aangegeven. Naast uitgaven in de focusregio's, zijn de gedelegeerde middelen en de verwachte centrale bestedingen opgenomen voor de regio's «Overig Afrika», «Overig Azië» en «Overige landen». Aangevuld met de categorie «Wereldwijd/niet gespecificeerd» omvat de tabel het totaal van de ODA-uitgaven binnen de BHO-begroting.

De in de tabel opgenomen toegerekende inzet van centrale middelen in de regio's moet gezien worden als een indicatie. Deze beperking heeft te maken met de aard van de bestedingen. Centrale thematische programma's zijn doorgaans niet op één land of regio gericht (in tegenstelling tot de gedelegeerde middelen) en hebben meestal een meerjarig karakter. Veel programma's werken met een landenlijst waarbij vooraf niet vast staat in welke landen van de lijst deze middelen zullen worden benut.

De toerekening aan regio's van centrale bestedingen is op basis van de samenstelling van het huidige portfolio van projecten en programma's. Er is geen rekening gehouden met eventuele nieuwe initiatieven die nog in 2024 en 2025 worden gestart. Om in deze situatie toch een realistische inschatting te maken, is voor elke lopende activiteit van meer dan EUR 1 miljoen de huidige geografische verdeling geëxtrapoleerd, rekening houdend met zowel gerealiseerde en lopende uitgaven als verwachte uitgaven in de pijplijn. Voor activiteiten met budget kleiner dan EUR 1 miljoen is uitgegaan van een evenredige verdeling over de landen waarvoor de activiteit open staat.

Een belangrijk deel van de centrale middelen wordt ingezet voor programma's en organisaties waarbij de geografische focus vanwege de aard van het werk niet (vooraf) is vastgesteld. Deze thematische inzet is in de tabel opgenomen onder de categorie Wereldwijd/niet gespecificeerd. Binnen deze categorie vormt humanitaire hulp de grootste post; besteding hiervan is flexibel en gebeurt in principe waar dit in de loop van het jaar het hardst nodig blijkt te zijn. Andere voorbeelden van bestedingen in deze categorie zijn de bijdragen aan het vaccinatiefonds GAVI, het Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria, de multilaterale klimaatfondsen en bijdragen aan multilaterale organisaties.

De geplande ODA-uitgaven binnen de BHO-begroting per regio in 2025

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
Focusregio's Midden-Oosten & Noord-Afrika	Egypte	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000
		2.2 Water	6.350
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	45
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.500
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	1.500
		Totaal	10.395
	Jemen	2.2 Water	6.850
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	15.000
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.000
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	7.340
		Totaal	30.190
	Jordanië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	3.885
		2.1 Voedselzekerheid	370
		2.2 Water	2.740
		2.3 Klimaat	80
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	2.000
		Totaal	9.075
	Libanon	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.200
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	1.000
		Totaal	6.200
	Palestijnse Autoriteit	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	4.000
		2.2 Water	11.880
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	7.340
		Totaal	23.220
	Tunesië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.300
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	9.817
		Totaal	15.117
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	154
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	16.696
		2.1 Voedselzekerheid	375
		2.2 Water	2.742
		2.3 Klimaat	7.781
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	5.117
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	4.809
		3.3 Maatschappelijk middenveld	11.412
		3.4 Onderwijs	3.530
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	112.551
4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		8.880	
Totaal		174.046	
Subtotaal Focusregio's Midden-Oosten & Noord-Afrika			268.243
Focusregio Sahel		Burkina Faso	1.3 Private sector en arbeidsmarkt
	2.1 Voedselzekerheid		5.075
	2.2 Water		2.740
	3.1 Mondiale gezondheid en SRGR		7.000
	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		5.046
	Totaal	23.761	
	Mali	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	4.500
		2.1 Voedselzekerheid	6.000
		2.2 Water	4.760
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	21.000
4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling		14.495	

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
		Totaal	50.755
	Niger	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	6.100
		2.1 Voedselzekerheid	4.450
		2.2 Water	4.310
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	8.160
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	7.195
		Totaal	30.215
	Gedelegeerd naar overige landen in Focusregio Sahel	2.1 Voedselzekerheid	2.550
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.050
		Totaal	5.600
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.334
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	10.642
		2.1 Voedselzekerheid	27.117
		2.2 Water	9.286
		2.3 Klimaat	26.425
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	2.694
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	301
		3.3 Maatschappelijk middenveld	14.823
		3.4 Onderwijs	3.900
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	8.246
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	3.309
		Totaal	108.076
	Subtotaal Focusregio Sahel		218.407
Focusregio Hoorn van Afrika	Ethiopië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	5.500
		2.1 Voedselzekerheid	60.000
		2.2 Water	11.510
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	31.100
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.500
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	1.000
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.926
		Totaal	112.536
	Kenia	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000
		2.1 Voedselzekerheid	6.600
		2.2 Water	1.280
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	1.200
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	55
		Totaal	10.135
	Oeganda	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000
		2.1 Voedselzekerheid	29.000
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	15.000
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	2.000
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	9.175
		Totaal	56.175
	Soedan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000
		2.1 Voedselzekerheid	3.250
		Totaal	4.250
	Somalië	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.000
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	11.468
		Totaal	13.468
	Zuid-Soedan	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.400
		2.1 Voedselzekerheid	7.440
		2.2 Water	5.933
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	350
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	7.593

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
		Totaal	23.716
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.417
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	17.447
		2.1 Voedselzekerheid	27.496
		2.2 Water	10.864
		2.3 Klimaat	20.326
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	7.083
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	6.815
		3.3 Maatschappelijk middenveld	26.278
		3.4 Onderwijs	9.489
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	70.571
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	6.355
		Totaal	204.141
	Subtotaal Focusregio Hoorn van Afrika		424.421
Overig Afrika	Benin	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	1.000
		2.1 Voedselzekerheid	18.000
		2.2 Water	1.740
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	20.000
		Totaal	40.740
	Burundi	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.550
		2.1 Voedselzekerheid	16.100
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	9.000
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	4.587
		Totaal	32.237
	Grote Meren regio	2.1 Voedselzekerheid	7.500
		2.2 Water	3.700
		2.3 Klimaat	150
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	7.500
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	13.120
		Totaal	31.970
	Mozambique	2.1 Voedselzekerheid	19.000
		2.2 Water	9.230
		Totaal	28.230
	Regionaal Afrika	3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	17.011
		Totaal	17.011
	Gedelegeerd naar overige landen in Overig Afrika	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	2.000
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	1.000
		Totaal	3.000
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	1.419
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	33.405
		2.1 Voedselzekerheid	26.307
		2.2 Water	14.636
		2.3 Klimaat	25.617
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	5.851
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	2.593
		3.3 Maatschappelijk middenveld	22.556
		3.4 Onderwijs	15.073
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	253
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.545
		5.1 Multilaterale samenwerking	95.545
		Totaal	244.800
	Subtotaal Overig Afrika		397.988

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
Overig Azië	Afghanistan	4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	5.505
		Totaal	5.505
	Bangladesh	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	3.000
		2.2 Water	12.340
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	2.500
		Totaal	17.840
	Gedelegeerd naar overige landen in Overig Azië	2.3 Klimaat	150
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	3.750
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	55
		Totaal	3.955
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	305
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	20.947
		2.1 Voedselzekerheid	206
		2.2 Water	6.619
		2.3 Klimaat	10.346
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	3.550
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	2.650
		3.3 Maatschappelijk middenveld	24.722
		3.4 Onderwijs	13.052
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	57.521
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	1.594
		5.1 Multilaterale samenwerking	4.957
		Totaal	146.468
Subtotaal Overig Azië		173.768	
Overige landen	Gedelegeerd naar overige landen	5.2 Overig armoedebeleid	1.676
		Totaal	1.676
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.3 Private sector en arbeidsmarkt	18.499
		2.1 Voedselzekerheid	142
		2.2 Water	2.592
		2.3 Klimaat	7.097
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	1.162
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	4.830
		3.3 Maatschappelijk middenveld	10.727
		3.4 Onderwijs	3.642
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	13.817
		4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	140
		Totaal	62.651
Subtotaal Overige landen		64.327	
Niet gespecificeerd Wereldwijd	Humanitaire hulp, noodhulp en overig armoedebeleid	4.1 Humanitaire Hulp	472.884
		5.2 Overig armoedebeleid	68.343
		Totaal	541.227
	Toegerekende inzet vanuit centrale middelen	1.1 Duurzaam handels- en investeringssysteem	14.821
		1.3 Private sector en arbeidsmarkt	224.261
		2.1 Voedselzekerheid	91.558
		2.2 Water	38.228
		2.3 Klimaat	280.343
		3.1 Mondiale gezondheid en SRGR	269.373
		3.2 Vrouwenrechten en gendergelijkheid	9.511
		3.3 Maatschappelijk middenveld	43.555
		3.4 Onderwijs	3.518
		4.2 Opvang en bescherming in de regio	21.604
4.3 Veiligheid en Rechtstaatontwikkeling	50.698		
5.1 Multilaterale samenwerking	95.505		

HGIS regio	HGIS indeling	Thema	ODA kasbudget (x1.000) Euro
		5.3 Oekraïne (XVII)	237.000
		5.4 Nog te verdelen BNI en/of toerekeningen	- 2.318
		Totaal	1.377.655
	Subtotaal Niet gespecificeerd Wereldwijd		1.918.882
Totaal generaal			3.466.037

Bijlage 6: Berekening ODA-budget 2024-2029, realisatie ODA-prestatie 2023 en raming ODA-prestatie 2024-2029.

Tabel 15 ODA-budget en ODA-prestatie							
Berekening ODA-budget 2024-2029 (bedragen in miljoenen EUR)							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
ODA-stand Voorjaarsnota 2024		7.008	7.489	7.812	7.980	8.221	8.615
A: Maatregel extensivering Schoof: Gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking			- 300	- 500	- 2400	- 2400	- 2400
B: Maatregel extensivering Schoof: Beperken asielinstroom					- 143	- 272	- 272
C: Maatregel extensivering Schoof: Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid			- 15	- 31	- 46	- 62	- 68
D: Overig		8	1	23	53	65	67
<i>waarvan nog door te verdelen effect apparaatskorting op ODA</i>			15	31	46	62	68
ODA-budget 2024-2029	6.892	7.016	7.175	7.304	5.444	5.552	5.942
af: geraamde ontvangsten	- 84	- 63	- 31	- 31	- 30	- 30	- 30
Netto ODA / ODA Grand Equivalent (in miljoenen euro)	6.808	6.953	7.144	7.273	5.414	5.522	5.912
Raming BNI (2024-2029 obv MEV, 2023 obv CEP, in miljarden euro)	1.026	1.119	1.167	1.215	1.264	1.309	1.355
Netto ODA in % van het BNI	0,66	0,62	0,61	0,60	0,43	0,42	0,44

In bovenstaande tabel wordt een overzicht gepresenteerd van de opbouw van het ODA-budget en de hieraan gekoppelde ODA-prestatie. Hieronder volgt een toelichting op de onderdelen, die gezamenlijk de omvang van het totale ODA-budget bepalen, waarbij de stand Voorjaarsnota 2024 als startpunt wordt genomen:

- A. Het kabinet Schoof kiest voor een ombuiging op het ODA-budget oplopend tot structureel EUR 2,4 miljard.
- B. Het kabinet Schoof kiest voor een ombuiging op de asielinstroom oplopend tot structureel EUR 272 miljoen.
- C. Het kabinet Schoof kiest voor een ombuiging op het apparaat waarvan het ODA-deel oploopt tot structureel EUR 68 miljoen.
- D. Hier vallen overige mutaties onder die het ODA-budget beïnvloeden.

Bovenstaande resulteert in de raming van het ODA-budget 2024 – 2029. Voor de raming van het BNI in 2023 sluiten wij zoals gebruikelijk aan bij de BNI-raming die gebruikt is in het HGIS-jaarverslag. Op basis daarvan is de ODA prestatie gerapporteerd aan de OESO.

Bijlage 7: Internationale klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2025

Internationale context

Steun voor klimaatactie in ontwikkelingslanden kwalificeert onder de binnen de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) gemaakte afspraken per definitie als officiële ontwikkelingsfinanciering (Official Development Assistance, ODA).

De Nederlandse bijdrage aan internationale klimaatfinanciering vindt zijn grondslag in de in 2009 overeengekomen internationale verplichting van ontwikkelde landen om jaarlijks collectief USD 100 miljard uit publieke en private bronnen te mobiliseren voor klimaatactie in ontwikkelingslanden. Op de VN klimaatconferentie in Parijs is in 2015 afgesproken dat deze verplichting loopt tot en met 2025 en dat vóór 2025 moet worden besloten over een nieuw lange termijn klimaatfinancieringsdoelstelling. De onderhandelingen over dit zogenaamde *New Collective Quantified Goal (NCQG)* zullen naar verwachting leiden tot nieuwe afspraken en voorwaarden. Dit kan resulteren in veranderingen in de methodiek van toekomstige rapportages over klimaatfinanciering bij de HGIS nota.

Achtergrond

De Nederlandse gerapporteerde internationale klimaatfinanciering bestaat uit een publiek deel en uit een met publieke middelen gemobiliseerd privaat deel.

Publieke klimaatfinanciering

In de Nederlandse begroting is geen aparte budgetlijn voor publieke klimaatfinanciering. Een groot deel van de gerapporteerde Nederlandse publieke klimaatfinanciering komt uit mainstreaming van klimaat in ontwikkelingsprogramma's op andere thema's. Omdat, zoals reeds aangegeven, klimaatactie en ontwikkelingshulp sterk verbonden zijn, hebben ontwikkelingsprojecten op veel verschillende thema's een klimaatcomponent en tellen deze daarom deels mee voor de gerapporteerde Nederlandse klimaatfinanciering. Binnen artikel 1 «duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen» wordt bijvoorbeeld actief ingezet op verdere vergroening van de programma's, binnen sub-artikel 2.1 «voedselzekerheid» wordt ingezet op duurzame productiviteitsverhoging en versterking van weerbaarheid en adaptatie zoals droogtebestendig zaaigoed en binnen sub-artikel 2.2 «water» op veilige delta's en verbeterd stroomgebiedbeheer en op klimaatbestendige toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen.

Publieke klimaatfinanciering is dus verweven met de eigen thematiek en doelstellingen van verschillende beleidsartikelen. Er wordt aan programma's binnen deze verschillende beleidsartikelen een percentage toegekend voor de mate van klimaatrelevantie, veelal gebaseerd op de systematiek van zogenaamde Rio-markers van de OESO. Bij klimaat als een van de hoofddoelstellingen wordt de Rio-marker '*principal*' toegekend en is het toe te passen percentage 100%. Bij klimaat als nevendoelelstelling wordt de Rio-marker '*significant*' toegekend en is het toe te passen percentage 40%. In uitzonderingsgevallen worden afwijkende percentages gebruikt, bijvoorbeeld in het geval van VN-organisaties. Een voorbeeld van een programma met een afwijkend percentage is onze bijdrage aan het *International Fund for Agricultural Development (IFAD)* dat volgens OESO voor 32% meetelt als klimaatfinanciering doordat hun interventies ook de weerbaarheid tegen de gevolgen van klimaatverandering bevorderen.

Naast mainstreaming van klimaatactie in verschillende ontwikkelings-thema's, bestaat ook een deel van de gerapporteerde publieke klimaatfinanciering uit directe bijdragen aan multilaterale klimaatfondsen zoals het *Green Climate Fund (GCF)* en het *Least Development Country Fund (LDCF)* en aan specifieke klimaatprogramma's zoals aan het *NDC-partnership* dat landen bijstaat in het verhogen van hun ambitie in nationale klimaatplannen.

Verder vallen ook klimaatrelevante bijdragen van het Ministerie van Financiën onder de publieke klimaatfinanciering zoals de bijdragen aan de verschillende onderdelen van de Wereldbankgroep; de *International Development Association (IDA)*, de *International Finance Corporation (IFC)* en de *International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)*.

Gemobiliseerde private klimaatfinanciering

Gemobiliseerd privaat kapitaal bestaat uit investeringen vanuit de private sector die met een Nederlandse publieke inleg voor elkaar zijn gekregen. Door private investeringen te mobiliseren kan Nederland met een relatief laag beslag op de begroting meer financiering vrij spelen voor klimaatactie in ontwikkelingslanden. Daarom wordt ingezet op een verdeling van circa de helft publieke klimaatfinanciering en de helft gemobiliseerde private klimaatfinanciering. Het *Dutch Fund for Climate and Development (DFCD)* is een voorbeeld van een programma dat private klimaatfinanciering mobiliseert. Dit fonds richt zich primair op klimaatadaptatie en bestaat onder meer uit een waterfaciliteit en landgebruikfaciliteit.

Voor de inschatting van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering wordt een gemiddelde over de laatste vier jaar gebruikt. Deze methodiek passen we al enkele jaren toe en is ingegeven door de aanmerkelijke jaarlijkse schommelingen in het verleden. De schommelingen en onzekerheden bij gemobiliseerde private investeringen zijn groter dan bij publieke klimaatfinanciering. Dit komt onder andere door de sterke invloed van wijzigende marktomstandigheden, doordat de tijdsduur van het sluiten van transacties met commerciële partijen bij elke deal anders is en de hoogte van de private investeringen vooraf niet bekend is. In deze methodiek reageren prognoses met enige vertraging op beleidsinzet gericht op verdere vergroening van het Nederlandse BHO-instrumentarium, toename van het aandeel klimaatrelevante activiteiten in de financiering door multilaterale ontwikkelingsbanken en, bijvoorbeeld, de extra bijdrage aan projectontwikkeling voor het eerder genoemde *Dutch Fund for Climate and Development*.

De Nederlandse klimaatfinanciering

Op basis van de internationale afspraken heeft Nederland sinds 2010 gewerkt aan een stijging van zijn publieke en private klimaatfinanciering. In 2023 bedroeg de Nederlandse publieke klimaatfinanciering EUR 925 miljoen en de gemobiliseerde private klimaatfinanciering EUR 917 miljoen.

De verwachting is dat Nederland in 2025 EUR 900 miljoen aan publieke klimaatfinanciering zal realiseren. Daarnaast zal naar schatting minimaal EUR 715 miljoen aan private klimaatfinanciering worden gemobiliseerd met een deel van de publieke inzet. Het relatief lage bedrag voor private klimaatfinanciering is het gevolg van de genoemde rekenmethodiek met een voortschrijdend gemiddelde waarin de flinke stijging van de gemobiliseerde private klimaatfinanciering in 2023 slechts gedeeltelijk meeweegt.

Er is daarom een gereede kans dat de private klimaatfinanciering hoger zal uitvallen. In het HGIS verslag over 2025 zal worden gerapporteerd over de uiteindelijk gerealiseerde gemobiliseerde private klimaatfinanciering.

In onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen een indicatie gegeven van de publieke en met publieke middelen gemobiliseerde private klimaatfinanciering die in 2025 zal worden gerealiseerd. Voor de publieke klimaatfinanciering wordt per beleidsartikel van de BHO-begroting aangegeven welk deel van de totale publieke uitgaven waarschijnlijk klimaatfinanciering betreft.

Naar verwachting zal meer dan 60 procent van de publieke klimaatfinanciering worden besteed aan aanpassing aan klimaatverandering (adaptatie) en ruim 35 procent aan het tegengaan van klimaatverandering (mitigatie). De rest, voornamelijk klimaatfinanciering via multilaterale instellingen, wordt met de kwalificatie *cross-cutting* niet gespecificeerd naar deze doelstellingen.

Tabel 16 Prognose publieke klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden 2025 (bedragen x EUR mln.)			
Begroting	Begrotingsartikel	Indicatie klimaatfinanciering 2025	Indicatie klimaatrelevantie van begrotingsartikel (percentage)
BHO	1. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen	85	16%
	2. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat	580	64%
	3. Sociale vooruitgang	60	9%
	4. Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling	55	6%
	5. Multilaterale samenwerking en overige inzet	20	4%
	Totaal voor BHO	800	24%
Ministerie van Financiën	IDA, IBRD en IFC	100	
Totale publieke klimaatfinanciering		900	
Totale gemobiliseerde private financiering		715	
Totale klimaatfinanciering		1.615	

In het HGIS-jaarverslag over 2025 zal worden gerapporteerd over de werkelijk gerealiseerde klimaatfinanciering ten behoeve van ontwikkelingslanden. Daarbij zullen zich ongetwijfeld verschillen voordoen ten opzichte van de hierboven genoemde geschatte bedragen. Vooral de inschatting van het gemobiliseerde privaat kapitaal kan door de eerder genoemde schommelingen afwijken van het genoemde bedrag.

Bijlage 8: Internationale inspanningen voor migratie in 2025

In deze bijlage worden de HGIS-uitgaven in 2025 op het gebied van (het tegengaan van irreguliere) migratie, asielopvang en humanitaire hulp toegelicht. Eerst wordt per begrotingsartikel een overzicht gegeven van de financiële inspanningen die volledig gericht zijn op de eerste twee onderwerpen. Vervolgens wordt stilgestaan bij instrumenten en programma's die gedeeltelijk aan vluchtelingen of het tegengaan van irreguliere migratie gerelateerd zijn.

Tabel 17 Begrotingsartikelen die volledig gericht zijn op eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen, (irreguliere) migratie en opvang in de regio (bedragen x EUR mln.)

Artikel	Budget	2025	
		Totaal	vv. ODA
6.37.02	AenM-begroting: toerekening eerstejaars- opvangkosten asiel	1.833	1.833
08.03.01	OCW-toerekening: eerstejaarsopvangkosten asiel (primair en secundair onderwijs)	41	41
17.04.02	Migratiesamenwerking en ontwikkeling	54	54
	Opvang in de regio	244	244

Asieltoerekening: eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen in Nederland.

De eerstejaarsopvang van asielzoekers in Nederland wordt conform richtlijnen van de OESO Development Assistance Committee (DAC) deels uit ODA-middelen gefinancierd. Deze uitgaven op de JenV- en de OCW-begroting worden aan ODA toegerekend. Wijzigingen van de hoogte van de toerekening lopen via het verdeelartikel 5.4 op begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (BHO). Het betreft uitgaven voor asielzoekers die afkomstig zijn uit landen die volgens de OESO-DAC gelden als ontwikkelingslanden (de zogenaamde DAC-landen). De asieltoerekening is gesplitst in een JenV-deel en een OCW-deel.

J&V-begroting:

- In de begroting van Justitie en Veiligheid staan de uitgaven voor opvang van asielzoekers en alleenstaande minderjarige vreemdelingen door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en Stichting Nidos. Daarnaast worden ook kosten voor tolken bij de IND, voorlichting van Vluchtelingenwerk Nederland en rechtsbijstandskosten deels toegerekend. In de JenV-begroting is aangegeven welk deel wordt toegerekend aan ODA. Naar verwachting zal de bezetting van het COA oplopen tot een bezetting van ca. 88.540 personen op 1 januari 2025, met een gemiddelde bezetting van ca. 98.131 over 2025. In 2025 komt de verwachte ODA-toerekening daarmee op EUR 1,9 miljard.
- De aan ODA toegerekende kosten worden onder andere berekend op basis van de kostprijzen van het COA en Nidos, het verwachte aantal asielzoekers uit DAC-landen en de verwachte verblijfsduur.
- In het Hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat er vanaf 2027 een maximum zit op de asieltoerekening uit ODA van 10% van het ODA-budget. Daarnaast wordt op het totaal van de asieluitgaven op de JenV-begroting EUR 1 miljard bezuinigd. Ongeveer 25% van deze uitgaven wordt betaald uit ODA (vanaf 2027). Daardoor vangt de ODA-toerekening ongeveer hetzelfde deel van deze bezuiniging op. Dit betreft daarmee een bezuiniging op het ODA-budget.

A&M-begroting:

- Per 2025 gaan de uitgaven voor de opvang van asielzoekers over naar de begroting van het ministerie van Asiel en Migratie.

OCW-begroting:

- De geschatte uitgaven voor (primair en voortgezet) onderwijs zijn gebaseerd op in Nederland leerplichtige asielzoekers afkomstig uit DAC-landen tijdens de eerstejaarsopvang.

Opvang en bescherming in de regio

Wereldwijd blijft het aantal vluchtelingen en intern ontheemden stijgen, inmiddels gaat het om meer dan 120 miljoen mensen. Door maximale inzet op opvang in de regio heeft het kabinet speciale aandacht voor het duurzaam opvangen van mensen die langdurig gedwongen ontheemd zijn. Middelen zijn vrijgemaakt voor versterkte inzet op sociaaleconomische integratie van ontheemden en steun aan kwetsbare gastgemeenschappen ter bevordering van hun perspectieven en zelfredzaamheid. Onderdak en basisvoorzieningen vormen waar nodig ook onderdeel van de hulp. De geografische focus ligt hierbij op landen in de Syrië-regio, de Hoorn van Afrika en Afghanistan-regio, naast Moldavië en Armenië. Laatstgenoemde twee landen via de Global Concessional Financing Facility waarmee middeninkomenlanden toegang hebben tot zachte leningen voor hun opvangbeleid.

Het Prospects partnerschap met UNHCR, ILO, UNICEF, IFC, en de Wereldbank is al langere tijd financieel het belangrijkste opvang in de regio programma van Nederland. Mede op basis van tussentijdse evaluatie is in 2023 een vervolg op dit partnerschap vormgegeven dat loopt van 2024 – 2027.

Nederland heeft in december 2023 actief bijgedragen aan het tweede internationale Global Refugee Forum om de implementatie van het VN Global Compact on Refugees (2018) kracht bij te zetten en de beloftes voor steun aan vluchtelingen en opvanglanden te monitoren. Sinds 2024 loopt een meerjarig subsidiekader waarmee lokale organisaties in de focuslanden worden ondersteund voor opvang in de regio met actieve deelname van vluchtelingen.

Nederland zal ook aandacht blijven vragen voor de aanbevelingen van de door Nederland in 2019 georganiseerde conferentie over Geestelijke Gezondheid en Psychosociale Steun in crisis situaties (Mental Health and Psychosocial Support (MHPSS)).

Migratiesamenwerking

Het kabinet zet zich in voor versterken van migratiesamenwerking met landen van herkomst en transit. Doel is om mensenhandel en –smokkel tegen te gaan en bescherming, terugkeer en herintegratie te bevorderen. Hiertoe worden bilaterale middelen ingezet en de bilaterale samenwerking met relevante landen geïntensiveerd. Daarnaast zal meer aansluiting worden gezocht bij beleid, initiatieven en programma's van de EU, in het bijzonder bij de versterkte samenwerking binnen de EU-brede migratiepartnerschappen zoals geformuleerd in het EU Asiel en Migratie Pact. Dit alles met het oog op vergroting van slagkracht en verbetering van coördinatie en coherentie waarbij het bereiken van resultaten centraal staat.

Uit de middelen voor opvang in de regio en migratiesamenwerking worden zowel inspanningen binnen als buiten Nederland gefinancierd:

- Nederland financiert het Prospects Partnerschap met Wereldbank/IFC/ILO/UNICEF/UNHCR. In dit strategisch samenwerkings kader worden landspecifieke programma's uitgewerkt, met de focus op bescherming, onderwijs en werk, en waar nodig onderdak en basisvoorzieningen zoals water, sanitatie and hygiëne voor vluchtelingen en kwetsbare lokale bevolking. Het partnerschap voorziet eveneens in een meer strategische beleidsdialoog met deze organisaties die een voortrekkersrol spelen bij de transformatie van een humanitaire naar een ontwikkelingsaanpak in landen die veel vluchtelingen opvangen.
- Het COMPASS partnerschap tussen Nederland en IOM is gericht op het beschermen van migranten, het tegengaan van mensenhandel en -smokkel, het ondersteunen van vrijwillige terugkeer en duurzame herintegratie in het land van herkomst. Ook steunt Nederland het REAN programma, waaronder IOM herintegratiesteun biedt aan ex-asielzoekers die vrijwillig terugkeren naar ontwikkelingslanden.
- Het ondersteunen van brede partnerschappen op migratieterrein met prioritaire herkomst-, transit- en opvanglanden, door financiering van activiteiten die belangrijk zijn voor betrokken ontwikkelingslanden en die bijdragen aan beter migratiemanagement, betere bescherming en perspectieven voor vluchtelingen en gastgemeenschappen, tegengaan van uitbuiting en mishandeling van migranten, bestrijding mensen smokkel/-handel, datacollectie en onderzoek, voorkomen van irreguliere migratie en het bevorderen van terugkeer en herintegratie. Hiertoe werkt Nederland samen met o.a. IOM, UNODC, UNHCR, UNICEF en ICMPPD.
- Nederland steunt via subsidies (internationale en lokale) NGO's die gericht zijn op een ontwikkelingsgerichte aanpak van langdurige ontheemding in de beide focusregio's. In 2024 zijn activiteiten van start gegaan die zijn voortgekomen uit een subsidiebeleidskader gepubliceerd eind 2023. Deze activiteiten zijn gericht op versterking van lokale actoren die middels capaciteitsverlening in staat gesteld worden om een grotere en onafhankelijke rol in te nemen bij het nastreven van doelstellingen gericht op migratiesamenwerking of opvang in de regio.

Tabel 18 Begrotingsartikelen die deels aan vluchtelingen of migratie gerelateerd zijn (bedragen x EUR mln.)

Artikel	Budget	2025	
		Totaal	vv. ODA
17.04.01	Humanitaire hulp, inclusief bijdragen aan UNHCR, UNWRA en WFP	475	475

Noodhulp en humanitaire diplomatie

Het aantal crises en de omvang van humanitaire noden neemt toe, de kosten van noodhulp stijgen en de omgeving waarin humanitaire hulp wordt geboden, is complexer. De belangrijkste aanjagers voor humanitaire crises blijven conflict en klimaatverandering. Ook de toenemende ongelijkheid, instabiliteit en fragiliteit spelen een rol, evenals het onverminderd hoge aantal ontheemden en de wereldwijd verslechterende voedselzekerheid. Humanitaire partners worden in staat gesteld snel, efficiënt en doeltreffend hulp te verlenen daar waar dit het hardst nodig door veelal flexibele en meerjarige financiering. Nederland spant zich er daarbij internationaal voor in dat de effectiviteit en efficiëntie van hulp wordt versterkt, met aandacht voor het versterken van de positie en capaciteit van lokale (hulp-)organisaties en de integratie van mentale zorg en psychosociale steun aan slachtoffers. Het anticiperen op rampen en bieden van perspectief aan hen die getroffen zijn, maken onderdeel uit van humanitaire actie.

Helaas is er ook een trend gaande waarbij staten en niet-statelijke actoren het internationaal humanitair oorlogsrecht en de humanitaire principes steeds vaker schenden. De Nederlandse diplomatieke inspanningen blijven daarom gericht op eerbiediging van het internationale humanitaire recht rond humanitaire crises, de bescherming van burgers en ongehinderde en veilige toegang voor hulpverlening.